

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

„Sub roțile Istoriei“

☐ Dacă numai cu jertfirea mea totală aş putea să împiedic pe panta anarhiei parlamentarismul maghiar, sunt gata să mă arunc sub roțile Istoriei, — a declarat plin de emfază, contele Tisza, în plin parlament, încă în 1905. A trebuit să treacă șapte ani până să-și traducă în faptă această hotărâre. Atunci n'aveau încă nici el și nici cetele lui negre energia unei atât de supreme fapte; evenimentele l-au măturat din cale pe contele Tisza. Logica inexorabilă a legilor naturii, iată însă, i-a creat în sfârșit prilejul imperios, cerându-i dovada sincerității. Și trebuie să recunoaștem, că el a știut s'o dea — deplină.

Ca străfulgerat de îndemnul puterii superioare pe care a invocat-o, ca răpit de-o forță nevăzută, contele Tisza a făcut saltul fatal și iată-l azi înfruntând nebun primejdia morții sigure. Și cu el, răpiți de aceeași fatalitate, fac tragica opintire toți reprezentanții dogmelor reacționare. Se agată cu toții de dinții fioroaselor roți, crezând în avântul desnădejdiei ce i-a orbit, să le poată opri din mers. În încercarea lor funestă ei nu mai pot să aleagă mijloacele și nu văd că efectul realizat e tocmai contrarul celui dorit. În loc să oprească rostogolirea imensei forțe, în calea căreia se pun, o accelerează prin silințele năroade ce-și dau. Și vor sfârși în cele din urmă prin a fi striviți de ea.

Amăgiți de iluzia deșartă a rezistenței de-o clipă ce-o mai pot proba, ei nu se vor opri în pornirea lor. Vor recurge la mijloa-

cele extreme ale situației lor întemeiate pe teroare, nu vor putea însă înfrânge elementele, căci oameni sunt și încă cei mai șubrezii, — plămâni lor nu vor putea rezista suflului de viață nouă, plină de ozonul libertăților adevărate.

Și viziunea contelui Tisza se materializează mai curând decum bănuiseră panțării cohortelor reacționare. Răsbubuitul înfricoșat al roților Istoriei se apropie. Budapesta e încinsă în flacăra roșă a revoluției. Atmosfera capitalei e saturată de mirosul ierbii de pușcă. Străzile, bulevardele și piețele sunt asediate de mulțimi stăpânite de porniri fanatice. Sângele a început să curgă. Poliția dă șarje, spadele se scaldă în sânge cald, miliția trage salve orbis și țipete de moarte sfâșie văzduhul pretutindeni. Zeci și sute de victime înegresc terenul, spitaturile gem de vaietele răniților și baricade se înalță din șine și tramvaie răsturnate. În sute de puncte capitala înfățișează tabloul celor mai crunte fiorozități, și în vreme ce afară se scrie cu sânge și foc cea dintâi pagină a viitoarei Ungarii, contele Tisza, înălțat acum pe tribuna prezidențială, rugat de opoziție să curme desbaterile, poate să facă în cameră cinica declarație că:

— Parlamentul nu e o instituție de caritate, ca să poarte grija evenimentelor din stradă, ci o instituție de legiferare!

În dosul pădurei de baionete, între pereții de marmoră ai parlamentului, se simte încă la adăpost sinistrul stegar al

oligarhiei. Sufletul lui rămâne mut și min-tea lui absorbită de o singură preocupare: votarea proiectelor militare, pentruca prin această votare oligarhia să poată proba co-roanei încodată capacitățile ei de conducere politică a țării. Deșartă și nebună iluzie. Dacă a putut să înfrângă rezistența opoziției prin teroare, a putut s'o facă numai grație forței oarbe a numărului. Afară, în largul țării, numărul e cu mult mai covârșitor, mai ireductibil, căci reprezintă însăși populația țării. Teroarea aici, chiar dacă s'ar mobiliza întreaga forță armată a statului, nu va putea să învingă. Și afară lupta se dă pentru adevăruri, nu ca în cameră, unde obstrucția reprezintă abia o părțică, denaturată și aceasta, a acestor adevăruri.

De aceea legile aduse sub egida spectrului dela Geszt, nu vor avea viață lungă. Ele se vor distrăma și nimici de-odată cu prăbușirea dominațiunii oligarhiei, de odată cu venirea noului parlament, care să exprime chiar prin compoziția lui voința adevărată a popoarelor. Clădirea de pe malurile Dunării, prin superbele ei conture nu mai poate să trezească în sufletele acestor popoare decât revolta și strălucirea ei mincinoasă va spune numai rușinea unei stări de adâncă ingenuitate politică a lor. În bătaia valurilor întăritate ale revoluției din capitală, clădirea aceasta începe să samene tot mai mult a loc de refugiu pentru cele din urmă cete de pirăți ai constituției și sperăm că cinismul conților Tisza, Apponyi, Andrássy va înghieța în curând pe buzele lor încremenite de conștiința pierzării.

Nu va mai putea să dăinuiească mult

ZĂDARNIC.

De ce mă 'ntrcbi de-atâtea ori
Și 'mi ieși mereu în cale;
E atâtea vrajă 'n ochii tăi
Și 'n vorbă atâtea jale...

Zădarnic vrei să mai visez —
In inima-mi pustie
Credința vremilor de mult
Acum nu mai învie.

La ce-ai mai încerca de acum
Să mai visez la stele;
Ca alte flori de-o zi și tu
Te-ai vestezi cu ele...

Se lasă neguri peste sat,
A nopții tainici umbre;
Sălaş mi-e sufletul de-acum
Al gândurilor sumbre...

... Când dintre stele cade-o stea
Și se cufundă 'n mare,
Zădarnic printre stele-o cați
In veci nu mai răsare...!

A. Callu.

Din literaturi străine

Un panegiric

— Schiță de Cehov —

trad. de Horia Petra-Petrescu

Într-o dimineață frumoasă l-au dus la groapă pe asesorul *Ciril Ivanovici Vavilonov*, care murise de două boale foarte răspândite în patria noastră: de o nevăstă rea și de alcoolism. În timp ce se îndrepta convoiul funebru dela biserică spre cimitir, se avântă un fost coleg de oficiu al celui mort, *Poplavski*, într-o trăsură și dete poruncă să-l ducă cât se poate mai repede la prietinel său *Grigore Petrovici Sapokin*, un bărbat încă tânăr, care-și câștigase însă de pe acum un renume remarcabil.

Sapokin are rarul dar, după cum știu poate mulți din cetitorii acestor rânduri, să improvizeze vorbiri la nunți, la jubilee și la înmormântări. Poate vorbi oricând îl rogi: vorbește pe jumătate cuprins de somn, abea desmetecit, vorbește pe stomahul gol, ține vorbiri când e îmbătat tun și chiar când e cuprins de frigurile cele mai înverșunate. Torontul vorbirii lui curge neted și regulat, ca ploaia din secolul de pe coperiș, și e de o complexitate, care te pune în uimire; la înmormântări găsești în lexiconul lui oratoric mai multe expresii dureroase decât afixi gângăni într-o crâșmă oareșicare. Vorbește totdeauna plin de artă și lunguște vorba, încât trebuie să iai într'ajutor, mai cu sea-

mă la nunțile din familiile de negustor, forța brachială a poliției — ca să-l poți face să tacă.

— „Prietine dragă, am o ruzare!“ începu *Poplavski*, intrând la *Sapokin* în casă. „Îmbracă-te repede, imediat și vino cu mine. A murit un coleg al nostru; îl ducem tocmai la locul de veci; trebuie deci să-i spunem, de adio, câteva flecușoare, dragă... Mi-am pus întreagă speranța în tine. Dacă ar fi murit unul din funcționarii inferiori, nu te-am fi molestat; dar e vorba de secretarul nostru — de stâlpul principal — așazicând al biroului nostru. Nu se cade să duci la groapă o bidiganie atât de mare fără de nici o vorbire.“

— „Așa, va să zică secretarul!“ îi răspunse *Sapokin*, căscând din greu. „Bețival ăla?“

— „Da, bețivul! O să căpătăm colaci de pomană — și răcitură... Trăsura n'are să te coste nici o lăscăie. Vino cu mine puile! Sufulecă-te odată și ne vorbește *à la Cicero* într'un discurs jalnic, și ai să vezi că au să-ți mulțumească toți.“

Sapokin s'a învoit bucuros. Și-a adus părul în neorânduială, a dat feții sale expresia melancoliei și ieși cu *Poplavski* pe stradă.

— „Il cunosc prea bine pe secretarul vostru“, zise el, când se așeză în trăsură. „O canalie rafinată (Dumnezeu să-l odihnească în pace), o canalie ca el — mai rar.“

— Ei, *Grigore*, nu se cade să vorbești de rău pe cei morți.“

— „Ai dreptate; *de mortuis nil nisi bene!* da tot a fost o secătură.“

teroarea oligarhiei și nici jaful ei, ilustrat atât de surprinzător de deputatul kosuthist Deésy în ședința de ieri a camerei. Dogoarea revoluției din Budapesta a început să fie simțită în țara întreagă. Și zădarnic se va consemna mișca, zădarnic se va încerca înăbușirea în sânge a unei țări întregi, uraganul a început să fâlăie din aripile lui înfricoșate, „roțile Istoriei” se aproprie și ele sunt înroșite de para suferințelor de veacuri. Scrum se va alege din ceea ce se aruncă în pasul lor, — dar vai și de ceice nu vor ști să fie pas cu ele...

INTERNE AVIZ.

Fiind asigurată ținerea marelui adunări din Alba-Iulia convocată pe 29 mai st. n. comitetul aranjator constituit în Alba-Iulia aduce la cunoștința publicului doritor a lua parte la aceasta adunare de istorică însemnătate, că s'au luat toate măsurile de lipsă pentru ca publicul să fie încartiriat și îngrijit în mod corăspunzător.

Adunarea se va ține înainte de amiază la 10 și jum. ore și continuativ după amiază astfel încât participanții se vor putea întoarce încă în aceeași zi.

Trenurile sosesc la Alba-Iulia:

De către Lugoj—Arad—Piski în presară la 10 ore 53 minute și în ziua adunării dimineața la 7 ore 41 m.

De către Maramureș—Satmar—Sălaj—Dej—Bistrița Năsăud—Orade—Cluj—Mureșvașarhei în presară la 8 ore 43 minute, noaptea la 4 ore 16 minute și dimineața la 9 ore și 3 minute.

De către Brașov—Sibiu—Copșa—Sănmărtin—Blaj în presară la 8 ore 43 minute, noaptea la 4 ore 16 minute și înainte de amiază la 11 ore 16 minute.

Comitetul local de organizare din Alba-Iulia s'a constituit în modul următor:

Prezident: Simion Micu protopop, viceprezident: dr. Ioan Marciac, secretar: dr. Camil Velican.

Comitetul de primire și încartirare:

Prezident: Ilarie Cacovean, secretar: Mihail Hurducaci, membrii: dr. Virgil Russu, dr. Enea Muntean, Dumitru Popa, Nicolae Dușa și Iacob Gligor.

Cei ce vor sosi în prezina sau în noaptea adunării și doresc să li-se rezerveze cuartire, sunt rugați cu insistență a se anunța cel mult până în 27 mai st. n. la adresa dlui Mihail Hurducaci învățător în Alba-Iulia (Maier). — **Comitetul aranjator.**

Pentru căile ferate din Bosnia. Societatea căilor ferate bosniacă-austriacă a înaintat zilele trecute guvernului din Viena un memorandum în chestia căilor ferate din Bosnia, cerând apărarea intereselor Austriei în provinciile anexate. În primul loc protestează în contra planului guvernului de a construi înainte de toate linia Doboj-Samac, căreia memorandumul nu-i atribuie o însemnătate așa de mare. Pe de altă parte cere ca tariful nouilor linii să nu-l mai stabilească comisia de tarifi austro-ungară, deoarece în cazul acesta ungerii vor căuta să-și valideze și aici poftetele lor nesăbuite. Interesele industriei și ale comerțului austriac să fie asigurate nu numai prin mijloace bune de comunicație ci și prin tarifi cât se poate mai moderate. — Memorandumul din chestiune va fi înaintat și partidelor din parlamentul austriac, cerând în primul rând sprijinul partidului slavilor de sud, cu motivarea că garantându-se Austriei influență covârșitoare în chestiunile economice ale Bosniei, acestea vor fi deplin asigurate.

La Alba-Iulia. Unirea, organul mitropoliei noastre din Blaj publică următoarele cuvinte de îndemn:

Vechea reședință a mitropoliților români de Alba-Iulia aduna-va între zidurile sale preoțimea și laicimea noastră greco-catolică pentru ca să protesteze toți, ca și cu un singur glas puternic, contra planului diabolic de a scoate limba românească dela sfintele altare.

Popor și preoți uniți din întreaga provincie mitropolitană, grăbiți pe ziua de 29 mai la Alba-Iulia în număr cât mai impozant, ca să vadă cei chemați, cât de mare e revolta, ce tulbură sufletele noastre în aceste zile de grea cumpănă, și să se adeverească încă odată vorba, că românul luptă mai mult pentru limbă, decât pentru vieță!

Ziua de doliu a României. Îndeosebi pentru a răspunde la serbările jubilar

organizate de oficialitatea rusească cu prilejul împlinirii a 100 de ani dela furtul Basarabiei, Liga culturală secția Iași a întreprins următoarele:

A intervenit la toate secțiile din România ale Ligei (peste 60) și la toate societățile culturale rugându-le să organizeze în fiecare localitate un festival, ținându-se o conferență prin care să se amintească publicului împrejurările și mijloacele cari au contribuit la consumarea acestei nelegiuiri.

La fiecare casă românească din orașe și sate se va arbora tricolorul îndoliat, iar în dimineața zilei de doliu se vor face rugăciuni în toate bisericile din țară.

Un comitet de doamne și domnișoare, în fiecare oraș, va face pe străzi pentru căminul basarabean colectă. E vorba adevădat de un internat pentru tinerii basarabeni cari studiază la universitatea din Iași. În vederea aceluiaș cămin s'a organizat și un comitet de studenți și studente spre a face colecte.

În Iași la festivalul ce se va organiza la Teatrul național, d. A. D. Xenopol președintele comitetului de acțiune va ține o conferență. Pregătiri tot așa de mari se fac și în alte orașe — și îndeosebi în capitala țării.

Socialiștii austriaci contra oligarhiei maghiare. În ședința de miercuri a comisiei militare deputatul social-democrat Winarski a luat cuvântul în apărarea muncitorimei din Ungaria și vorbind despre greva iminentă a muncitorimei a protestat cu vehemență contra întrebuintării armatei comune pentru apărarea samavolnicilor oligarhilor maghiari pentru strivirea poporului împins la o luptă desperată.

„Casa habsburgică pentru zădărnicierea planurilor oligarhice a promis sufragiul universal popoarelor Ungariei. La aceasta oligarhii au declarat că vor satisface dorințelor Burgului.

Cuvintele aceste au provocat un zgomot enorm între naționaliștii germani și ministrul de honvezi, Georgi a părăsit în grabă sala. Winarski a fost chemat la ordine de președintele comisiei, pentru atacul făcut contra casei domnișoare.

Deputatul social-democrat sfârșindu-și vorbirea a înaintat următorul proiect de rezoluțiune:

„Comisia parlamentului ales pe baza sufragiului universal protestează contra faptului, ca armata comună să înfrângă lupta pentru sufragiul universal. Comisia provoacă guvernul și în primul rând pe ministrul de război, să împiedece, ca armata comună să apere domnia oligarhiei”.

Cei doi prieteni au ajuns convoiul funebru și au intrat și ei în rând. Înainta atât de încet, într'un tempo atât de domol, încât au găsit prilej până la cimitir să între de trei ori în crâșme și să bea câte un rachiaș de sufletul mortului.

În cimitir s'a ținut slujba. Soacra, nevasta și cumnata au plâns mult, dupăcum este obiceiul. Când au slobozit coștingul în groapă, a strigat nevasta chiar și cuvintele astea: „Lăsați-mă cu el!”, dar tot n'a urmat bărbatului în groapă; i-a venit în minte penzia de văduvă, care va primi-o. Sapoikin a așteptat până când s'a făcut liniște completă, a făcut apoi un pas înainte, a aruncat privirea asupra întregii adunări și a început:

— „Putem să dăm crezare ochilor și urechilor noastre? Sierul acesta, fețele astea plânse, gemetele și țipetele astea: nu sunt toate numai un vis grozav? A, durere, nu sunt vis. Simțurile noastre nu ne înșală! El, pe care l'am văzut până de curând în întreaga tinerețe, plină de vieță, în întreaga curățenia inimii sale, el, care aducea ca o albină, ce nu cunoaște odihna, mierea în coșnița comună a acestui stat bine orînduit, el, care... omul acesta este acum prefăcut în pulbere, într'o umbră fără de vieță. Moartea nemiloasă și-a întins domnia asupra lui într'un timp, când se afla, pe lângă toată vârsta lui înaintată, în mijlocul dezvoltării înfloritoare a puterilor sale și când îndreptătea la cele mai splendide speranțe. Pierdere ireparabilă! Cine va lua locul omului acestuia? Funcționari buni avem o grămadă; totuși, Proco-

pie Ossipici era unic! Era pătruns în fundul sufletului său de datorințele față de postul care-l ocupa; nu și-a crățat puterile, și-a sacrificat somnul în nopți nenumărate, a fost lipsit de scrupule personale și nu-l puteai cumpăra cu nici un preț... Cât de adânc disprețuia el pe aceia, cari voiau să-l cumpere spre paguba binelui comun, pe aceia, cari își dedeau osteneala să-l ademenească cu ajutorul bunurilor ademenitoare ale vieții să-și tradaze datorința sa! Da, înaintea ochilor noștri și-a împărțit Procopie Ossipici leașa sa nu prea respectabilă printre camarazii săi de oficiu, mai săraci, și ați auzit D-Voastră prea bine, tocmai acum, jalea și tânguirile văduvelor și orfanilor, cari trăiau în daniile lui binecuvântate. Dedicându-și vieța numai și numai în serviciul datorinței sale de oficiant și faptelor, bune, n'a știut nimic de bucuriile lumii astea și a abzis chiar de fericirea vieții familiare; știți prea bine, că a rămas necăsătorit până la sfârșitul vieții sale! Și cine să ni-l suplinească acum ca coleg? Parcă văd și acum iubită lui față, rasă, care se întorcea spre noi cu un surâs prietinos; parcă aud și acum vocea lui blândă, plăcută. Vecinica ta pomenire, Procopie Ossipici! După munca grea să-ți fie somnul ușor om de omenie ce ai fost!”

Sapoikin vorbea mai departe, ascultătorii însă începură să șoptească. Vorbirea le plăcea tuturor, nu-i vorba, a scos chiar lacrimi din ochii unora dar multe amănunte erau ciudate. Mai întâi și mai întâi nu puteai pricepe de ce numește oratorul pe cel mort Procopie Ossipici, până când

acesta se chema în vieță Ciril Ivanovici. Mai apoi le era cunoscut tuturor că adormitul în Domnul a trăit întreaga vieță pe picior de război cu jumătatea sa; prin urmare nu era cu puțință să zici că a fost burlac. Pe lângă astea a mai avut mortul și o barbă roșie, mare, stufoasă, și nu s'a ras în vieța lui nici o singură dată; de aceea nu puteai pricepe de ce vorbea oratorul de față rasă celui dus pe lumea cealaltă. Ascultătorii se mirau, priveau unul la altul și dădeau din umeri.

— „Procopie Ossipici!” urmă oratorul și privi ca dus de pe lume în fundul groapei. „Fața ta n'a fost frumoasă, ba chiar a fost urită! Ai fost moros și posac! Toți am știut însă că sub coaja asta externă bate o inimă nobilă de prieten!”

Acum au observat însă și ascultătorii ceva ciudat la orator. Acesta și ațintea ochii asupra unui punct, făcea mișcări neliniștite și începu — și el — să ridice din umeri. Deodată încetă, căscă gura larg, mirat și se întoarse spre Poplavski.

— „Ian ascultă, ăla trăiește doară!” zise el, cu fața speriată.

— „Cine trăiește?”

— „Cine? Procopie Ossipici! Stă acolo, lângă un monument!”

— „Ăla n'a murit! A murit Ciril Ivanovici!”

— „Tu mi-ai spus că ar fi murit secretarul vostru!”

— „Da, de sigur! Tocmai Ciril Ivanovici! A încurcat itele, nebunule! Procopie Ossipici a fos-

Spre trialism

Viena 21 maiu n.

Prezidentul delegațiunii austriace, deputatul Dobernig a făcut într'un discurs rostit la adunarea asociațiunii populare germane în Klagenfurt enunțări însemnate despre starea politică a monarhiei austro-ungare, și în special despre problemele de actualitate acută: sesiunea delegațiilor, dictatura în Croația-Slavonia, viitorul Bosniei și Herțegovinei în raport cu monarhia.

Expunerile eminentului bărbat politic au culminat în constatarea că situațiunea politică provocată prin anexiunea Bosniei și Herțegovinei reclamă imperios, pentruca echilibrul să nu fie deranjat, *întărirea centralismului*.

Prezidentul Dobernig declară că situația internă a monarhiei e gravă, din cauza crizei în Ungaria și din cauza problemei slavilor de sud care se impune. Peste ședințele din urmă ale delegațiilor a planat ca o fantomă nemulțumirea pentru suspendarea constituției în Croația.

„Slavii de sud ne sunt adversari nouă germanilor, totuși nici cum nu ne putem împăca cu politica de terorizare a maghiarilor. *Un popor cu conștiință națională nu poate fi sugrumat.*”

Cum judecă domnii din Ungaria despre libertatea cuvântului au dovedit prin aceea că chiar și cuvintele mele desigur foarte moderate, ce am spus ca răspuns în delegațiunii, au fost suprimate de cenzură și confiscate în Croația, iar politicienii maghiari au ținut a mă ataca pentru acelea. *Contele Apponyi mi-a reproșat duplicitate; acuza sa mă lasă indiferent, căci deja de mult e încheiat dosarul contelui Apponyi, care este tipul nestatorniciei, și care după ce în calitate de ministru al instrucțiunii publice a creat școlile germane o existență tristă, a încercat a se prezenta, la Berlin, ca prieten al germanilor, rostind faimosul discurs despre cultura germană.*

mai înainte secretar la noi, da l-au transferat de doi ani ca superior în secția a doua.”

— „Dracu vă mai poate ținea minte!”

— „De ce ai încetat să vorbești? Grozav! Urmează odată!”

Sapoikin se întoarse iarăș spre groapă și-și urmă vorbirea întreruptă, cu elanul retoric de mai înainte.

Lângă un monument se afla, de fapt, Procofie Ossipici, un funcționar bătrân, ras la față. Arunca oratorului câte-o căntătură mâniașă, infuriată.

— „Ei, da bine te-au mai tras pe sfoară!”

ziseră funcționarii, râzând, când se întorceau cu Sapoikin de la înmormântare. „Ai ținut un discurs de înmormântare unui om viu!”

— „Asta n'a fost frumos din partea d-tale, tinere!”, observă Procofie Ossipici, supărat. „Vorbirea d-tale poate să fi fost potrivită pentru un mort față de un viu a fost însă o batjocură întreagă! Te rog, ce-ai zis? Un om lipsit de scrupule personale și care nu se lasă cumpărat! De un om care trăiește poți spune astfel de lucruri numai în batjocură! Și cine te-a rugat, stimabile, să analizezi fața mea? Poate că nu este frumoasă, ba că e chiar urâtă; trebuia să mi-o arăți, vorbind de ea, în gura mare?! Asta-i vătămare de onoare!”

Contelui Tisza i-a răspuns potrivit delegatul Lecher aducându-i aminte că este deosebit între deputații de dincoace, alții cu sufragiu universal, și între cei din Ungaria, impuși și octroați.

Ținuta recentă a clicei de oligarhi și bursieri din Budapesta, — care are și la noi o expozitură în ziarul „Neue Freie Presse” — dovedește adevărul constatării lui Bismarck că în Ungaria la momente critice încrederea în sine a husarilor și advocaților maghiari e mai mare decât priceperea politică și judecata prudentă.

În o ciudată lipsă de înțelegere a faptelor „Neue Freie Presse” a putut numi *trialismul* o conversație de salon a unor boeri plictisiți și sătni; aceasta pentru a reduce efectul discursului ce a spus prințul de Schwarzenberg. Iată doctrina liberală: ironie și batjocură pentru tot ce ei nu vor să înțeleagă.

Dar forțele care se mișcă în sudul monarhiei nu se lasă ademenite de frazele articolelor de ziar. Ele continuă a fi active și este datorită noastră de a observa și a preveni situația. Problema sudslavă este deja mai însemnată decât chestia germano-cehă din Bohemia. Acum începe a fi înțeleasă însemnătatea acelei probleme. Nu mai poate fi amânată regularea definitivă a raportului de drept public cu Bosnia și Herțegovina: Incorporarea provinciilor anexate la Cis-ori la Transilvania e imposibilă; rămâne deslegarea a treia, anume independența acestor provincii, doară cu Croația și Slavonia împreună. Firește, Dalmația nu o putem ceda niciodată, și tot atât de puțin se poate învoi elementul german la cuprinderea Istriei și a litoralului Triest în un stat sudslavic, căci astfel am tăia intrarea la Adriatică.

Monarhia suferă în urma dualismului; o întărire a tendințelor centrifugale ar însemna un pericol mai mare, o paralizare continuă a puterii de stat. Cum ar fi dacă în fața acestei situații ni-am aduce iarăș aminte de *centralism*? Bosnia și Herțegovina va avea autonomie largă, dar aceasta să nu fie acordată decât în schimb pentru *înstituirea unei corporațiuni parlamentare comune* în locul delegațiilor: un fel de *consiliu de stat*, format din reprezentanții parlamentelor din Austria și Ungaria și cei ai dietei din Bosnia-Herțegovina.

Problema sudslavă se impune pe zi ce merge. Să căutăm a o cunoaște, ca să nu fie nimic ce să ne surprindă.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

EXTERNE

Mișcarea revoluționară bulgară. — Vechiul șef revoluționar aparținând partidului decedatului general Tonceff, anume locotenent colonelul de rezervă St. Nicoloff, a publicat în ziare un apel către macedonenii pentru ai îndemna să lase luptele lor interioare spre a putea întreprinde o acțiune revoluționară nouă.

Din acest apel rezultă că profesorii Miletici și Gheorgoff, întorși de curând din turneul lor în Europa și care au făcut o amănunțită dare de seamă „Organizației Interne” asupra călătoriei lor, au fost invitați de anumite cercuri politice europene, de sigur din Anglia, a provoca o viață în poporul bulgar prin meetinguri și conferințe, spre a deștepta interesul lor asupra soartei macedonenilor.

De asemenea au fost invitați aceleași cercuri politice să strângă bani în vederea unei viitoare insurecții în Macedonia.

Șeful revoluționar spune mai departe că revoluționarii bulgari în Macedonia fiind divizați în șase grupe diferite, pentru câte o regiune, nu s'ar putea împărți sumele adunate între aceste organizații, de oare-ce nu ar servi decât să alimenteze luptele ce aceste grupe duc între ele.

Păreră lt. colonelului Nicoloff este că sumele să fie rezervate până când diferitele grupe nu se vor împăca.

Fostul șef de bandă critică apoi politica împăciuitoare a guvernului bulgar pe care o găsește contrară și vătămătoare intereselor bulgare din Macedonia.

O lege înaintată în favoarea femeilor, votată de Dumă. Zilele acestea s'a votat fără multe dezbateri în favoarea femeii ruse o însemnată lege care în alte împrejurări n'ar fi trecut fără cele mai aprinse dezbateri. Este vorba de emanciparea civilă a femeii ruse.

După vechiul drept rus ale cărui prescripțiuni, în privința aceasta datează de pe la mijlocul secolului al XVII-lea, femeia rusă este o minoră perpetuă. Ea nu moștenia decât o dotă ridicolă, a 14-a parte din ceea ce revenea fratelui său.

Ca fată ea era supusă până la moarte puterii paterne. După măritat trecea în puterea bărbatului. Din această cauză se întâmplau o multime de căsătorii fictive menite să scoată de sub tirania paternă pe femeia rusă.

Fată cu această situație juridică, femeia rusă, însă are o mare importanță reală în societate, o importanță cum nu o găsești la nici un alt popor. Ea domnește pretutindeni: în familie unde e mult mai tare decât bărbatul, dar mai ales în afară, în școală, în viața politică. Femeia conduce totul având rol activ uneori preponderent chiar în conspirații. Instrucțiunea ei egalează, une-ori întrece pe aceea a bărbaților. Pretențiile ei sunt cu atât mai mari cu cât mai mici sunt drepturile ce i-le conferă legea.

Această contradicție a fost radical atinută de legea votată zilele trecute. În virtutea ei femeile măritate vor avea dreptul să ceară passport, fără învoirea bărbatului. De asemenea fără consimțământul său pot adopta o profesiune, pot să intre într'un serviciu oare-care, să contracteze angajamente — fără a implica răspunderea bărbatului — vor putea semna obligațiuni pecuniare, împrumuturi notariate sau nu, în sfârșit să se angajeze în orice afacere fără ca bărbatul să se poată amesteca.

Din punct de vedere casnic și social aceasta înseamnă o revoluție.

Această lege nu a provocat nici un interes, și nici o dezbateri. Cauza este că în curând se fac noi alegeri și fiecare știe ce teribil agent electoral este femeia rusă și ce primejdie înseamnă a-ți atrage nemulțumirea ei.

Tratative pentru înlăturarea schizmei bulgare. Se știe că biserica națională bulgară care are de șef pe exarhul dela Constantinopol este declarată schizmatică de către Patriarhul din Constantinopol. Acuma în urmă, încercându-se o apropiere politică între elementul bulgar și grec din Turcia s'a adus la suprafață și chestiunea împăcării dintre cele două biserici și a recunoașterii bisericii bulgare.

Misiunea politicianului bulgar Danoff care a fost la Livadia spre a saluta pe țar după ce a fost comentată în diferite feluri dându-i-se o importanță politică, acum este pusă în legătură și cu

această chestiune. Se zice că Danef, care dela Livadia și-a continuat drumul spre Moscova și St. Petersburg ar avea însărcinare să se consfătuască cu mitropolii ruși spre a găsi un mijloc pentru rezolvarea acestei chestiuni.

Nu știm dacă trebuie să se dea crezare acestor zvonuri, cât pentru dispariția schizmei bulgare însă se poate spune că lucrul nu este așa de ușor. Pe lângă opoziția cercurilor bulgare-naționaliste și macedonene care spun că înfăptuirea ei nu este de nici un folos pentru elementul bulgar și că ar amenința să rupă unitatea bisericii bulgare, din partea bulgară se fac și alte dificultăți de natură mai serioasă.

Anume bulgarii nu ar consimți cu nici un chip ca exarchul lor să părăsească Constantinopolul, ceea ce este o condiție irevocabilă puse de către Patriarh. In asemenea condiții nu e curios că sforțările să rămâie zadarnice,

Nou scandal în reichstagul german. Mercuri a ținut reichstagul german ultima ședință înainte de vacanțele de s. Rusalii. In cursul dezbaterii în a treia cetire a bugetului deputatul socialist Südekum luând cuvântul a atacat foarte vehement pe împăratul Wilhelm și pe cancelar pentru enunțările din Strassburg.

Deputatul socialdemocrat Ledebour asemenea a făcut o critică foarte aspră procedurii împăratului:

Cancelarul imperial s'a plâns, că vorbele împăratului ar fi ajuns în publicitate în urma unei indiscreții. Nime să nu se lase înșelat. Aceasta e numai viclenie, o învârtire sentimentală a ochilor. Publicitatea mare are dreptul să știe, ce vorbește împăratul ei. Dacă ar fi spus un om privat aceea, ce a spus împăratul în Strassburg ar fi fost declarat de trădător de patrie.

Împăratul a ajuns la o părere politică cu ziarul reacționar „Post” și astfel se explică apărarea, ce i-a făcut o acest ziar, deși guvernul nu-l apără, când a amenințat cu strivirea constituției alsaciene. Dacă regele Angliei și-ar fi permis să se declare astfel, i-ar fi spuiberat întreg tronul sau s'ar fi îngrijit ca să se retragă ca Abdul-Hamid în vre-un palat liniștit. In Anglia nici închipui nu se poate ca un domnitor să spună așa ceva.

Vorbirea lui Ledebour a provocat o larmă mare și șgomot în centru. Președintele l-a chemat la ordine.

Cancelarul Bethmann-Holweg ia răspuns lui Ledebour îndată și a spus că în ședința de vineri cu mare greu a putut să-l apere pe împăratul. Știe foarte bine că majoritatea poporului german e la spatele lui. Azi din nou s'a adus la suprafață acest incident pentruca socialistii să pună poporul sub domnia lor. Dar poporul german nu voiește să știe nimic despre așa ceva. E credincios împăratului și instituțiilor constituționale și se simte vătămat când i-se face împăratului o critică, cum a făcut-o deputatul Ledebour. Poporul german o să deie răspunsul la atacul intentat contra împăratului și imperiului.

Dupăce cancelarul a mulțumit pentru votarea proiectelor militare s'a cetit ordinațiunea, prin care reichstagul e ajurnat până în 26 noemvrie.

Oficiul central al naționalităților. D. Jean Pellissier, publicist parizian și secretar al oficiului central al naționalităților și unul din promotorii săi, a dat unui redactor al unui jurnal bucureștean următoarele amănunte asupra acestei opere: „Propaganda ce am întreprins, de câteva luni, are în vedere o dublă sentință a epocii actuale: De o parte buința de unire, care crește mereu a diverselor părți ale omenirii și de altă parte dorința din ce în ce mai arzătoare a oricărui popor de a-și păstra autonomia sa.

In urma progreselor științei și ale tehnicii, a căilor forate, a telegrafului etc., mijloacele de comunicație între diversele țări au devenit atât de repezi încât diferitele capitale au devenit un fel de foturguri ale aceluiaș oraș. Interesele diferitelor populații sunt astfel înțesate, independența statelor este în astfel de situație, că din punct de vedere economic umanitatea formează o adevărată unitate. De fapt nu există națiune absolut independentă. Toate sunt solidar legate una de alta și ruina uneia din ele ar fi ruina tuturor. Din cauza acestei stări de lucruri, un mare război european ar fi un adevărat dezastru pentru omenire.

Această unitate economică a omenimei trebuie complectată prin uniunea morală a tuturor popoarelor.

Dar această uniune morală atât de necesară nici un stat, ori cât de puternic ar fi, nu poate, nu trebuie să viseze de a o realiza în profitul său. O frumoasă uniune nu se poate închipui, mai ales după trezirea spiritului național din secolul al 19-lea decât prin respectarea individualității proprii a fiecărui neam. Idealul just și realizabil nu este un imperiu în felul contemplat de marii cuceritori cum au fost Alexandru, Napoleon etc., ci o federație de popoare libere cum a spus Kant.

Această trebuință de autonomie a fiecărui popor în federația umană, ne-a dat ideea unui fel de sindicat, o cooperativă bazată pe principiul mutualității. În sânul căreia toate naționalitățile slabe sau tari, triumfătoare sau apăsate vor avea un drept egal de a-și manifesta activitatea și voința lor de a trăi.

Aceasta uniune, care-și are sediul la Paris — Ude Taitbout — se va constitui într'un apropiat congres care se va ținea în curând la Paris și la care au promis să ia parte 20 de naționalități până acum.

Oficiul central are de organ o revistă „Les annales des nationalités”, care publică toate documentele etnografice, literare, artistice, economice, psihologice, sociologice, cari pot servi pentru cunoașterea sufletului a trecutului și a viitorului fiecărei națiuni.

Organizația oficiului al cărui președinte de onoare este d. Theodor Roosevelt, este concepută după modelul uniunii americane din Washington.

Centenarul răpirii Basarabiei

(Continuare și fine.)

Locuitorii țărilor române, plângându-se întâi la comandantul general Kutusoff, primară ca răspuns, „că li-se vor lăsa ochii spre a plânge”. Văzând că rușii adăgeau bătaia de joc către toate nenorocirile cu cari îi adăpau, românii se plâneră dea dreptul la împăratul Alexandru. Se zice, că acesta luând cunoștința de îngrozitoare suferinți, ar fi spus într'un moment de indignare, că „atari cruzimi nu trebuie tolerate”. El ordonă lui Tschitschakoff, care înlocuise pe Kutusoff în comanda supremă, de a lua măsurile trebuitoare spre a împiedeca neorinduelile și fărâdelegile de tot felul ce se comiteau. Se poate judeca, după măsurile pe care amiralul le îndrumă, despre suferințele pe care țara trebuise să le ducă până atunci și numai contrastul între o stare desperată și o alta întru ceva mai suportabilă face pe cronicar să pună în o lumină așa de frumoasă reformele lui Tschitschakoff: „Lipsi mulțimea cererilor de care ce topia dobitoacele, slujindu-se mai mult oștile cu carele lor; lipsiră oarecum și jafurile ce se urmau în țară de către deregători; se îndreptară judecătorii și căutau deptatea fiecăruia; cu un cuvânt străluci o părintească îngrijire asupra ticăloasei țări”.

O astfel de stare de lucruri nu putea inspira românilor simpatii pentru așa numiții lor liberatori. Aducându-și aminte și de suferințele încercate în vremile războaelor de mai înainte, ei ajunseră a se convinge, că stăpânirea rusească nu era menită a aduce pe țările lor fericirea așteptată. Cu cât mai adânc trebu să rănească și anume pe Moldoveni, la sfârșit, răpirea Basarabiei, o porțiune atât de însemnată din teritorul țării lor? Dacă luarea Bucovinei care nu era decât un petec în asemănare cu Basarabia, îi mișcase atât de puternic, erau ei să rămână nepăsători la desmădularea a jumătate din moșia lor? De aceea și găsim, că plângerile la Poartă nu lipsiră și boerii nu comiseră și cu acest prilej greșala lui Grigore Ghica ce apăsase Bucovina cu atâta nedestoinicie. Dimpotrivă ei lăsară cu totul la o parte sbuciumările și protesturile și făcându-se apărătorii interesului Porței, ei apăsară mai ales asupra pierderii foloaselor ce turcii ar trebui să le încerce dela rășluirea celei mai bune jumătăți a Moldovei. Cele 120.000 de kile de grâu, care erau procurate în fiecare an turcilor pentru oștirile lor erau luate mai în totalitate din Basarabia, căci în restul țării se cultiva cu deosebire popoșorul pentru hrana locuitorilor. Din cele 300.000 de ocale de unt pe care turcii le ridicau din țară, 120.000 proveniau din Basarabia; apoi cea mai mare parte a vitelor și oilor erau crescute în câmpiile ce se întind dincolo de Prut. Cedând această parte Rusiei, se mișura negoțul Moldovei, care consta mai ales din exportul animalelor. Poarta trebuia deci ca o urmare neapă-

rată se reducă tributul, de oarece ar fi cu neputință să se ceară dela jumătate de țară ceea ce mai înainte se lua de pe întregul ei. Aceste și alte argumente de acelaș fel le arătau boerii, prin Domnul lor, la „pragul prea puternicei împărății”, spunând, că „precum dela moșii și strămoșii lor au apucat întregimea Moldovei, așa să rămână și de acum înainte, de oarece partea cea rășluită ar fi îndemânarea și adăpostirea locuitorilor în înlesnirea viețuirii lor și a hranei îndestulare și a vitelor pășune, într'un cuvânt tot câmpul și inima țării”.

Aceste întimpinări găsiră tot atât de puțin răsunet ca și acele ridicate cu prilejul răpirii Bucovinei. Catastrofa lui Napoleon în Rusia, care făcu din Alexandru stăpânul Europei, împedecă pentru totdeauna pe Poartă a reveni asupra faptului îndeplinit, și așa „sosind ziua fatală a expirării convenției după tratat, ce trebuia fiește care să trăiască unde era să rămână desăvârșit, ceasurile acele au fost de plângeri un timp de neuitat; pentru că poporul cu cărdul, ca turmele de oi, încinsese toată marginea Prutului dela un capăt la altul, mergând și venind de prin sate și de prin târguri săptămâni încheete, cu luarea de ziua bună dela părinți, dela frați și dela rudeni, cu care crescuse și viețuise dimpreună până în vremea aceea când se despărțiau unii de alții pentru totdeauna” (M. Drăghici).

Și într'adevăr că Basarabia era perdută, poate pentru totdeauna, din momentul ce vulturul Uralului înfipse în ea ghiarele sale, și rămasul-bun al locuitorilor ei era simbolul aceluia pe care țara o făcea jumătății sale însăși. De atunci Prutul deveni „râul blăstămat”, ale cărui valuri vor însămma despărțirea aceluiași neam.

Acuma de abia planurile Rusiei asupra țărilor române apăreau în adevărata lor ființă. Dacă Rusia luptase pentru ele, fusese nu spre a-le înpoia libertatea uzurpată de Turci, dar pentru a le supune propriei sale autorități; pentru a schimba suzeranitatea turcească pe stăpânirea moscovită. Că încheierea aceasta a războiului nu se potrivea de loc cu premisele ce-i dăduseră naștere; că Rusia îl declarase pentru a mântui țările române de asuprirea otomană, și că acuma la încheierea păcii, aceste țări trebuiau să plătească ele izbânzile rusești, era tot atât de sigur, pe cât este de netăgăduit că între logică și politică este un abiz atât de mare ca între rațiune și interes.

Rușii priveau totdeauna țările române sub două unghiuri deosebite. Când era nevoie de a se sluji de ele ca mijloc de constrângere contra împărăției otomane, ei tratau pe domnitorii acestor țări de suverani, le luau apărarea ca niște țări neatârinate după drept și care ar fi fost fără cuvânt încălcate și asuprite de Turci; când însă venia timpul să se despăgubească dela aceștia pentru izbânda repurtată, rușii considerau țările române ca pământ turcesc și-și tăiau din ele mulțămitele. Aceasta au făcut-o și acum când luară Basarabia ca despăgubire pentru războiul purtat în interesul Moldovei.

Răpirea Basarabiei celei mari nu încheie însă nedreapta purtare a rușilor față cu țările române. O nouă împrejurare veni să se adauge la actul întâi al desmembrării Moldovei, pentru a-i rupe încă odată piciorul de abia herăstuit din o primă amputare. Anume războiul dela 1853—1856 ieșise rău pentru ruși și puterile apusene cari luaseră partea Turciei în această ciocnire, impuseră Rusiei între alte condiții și aceea a înapoierii către Moldova a trei ținuturi din partea sudică a regiunii anexată de ruși la 1812; cu alte cuvinte înapoierea Basarabiei propriu zise.

Pe lângă această condiție, o a doua opra pe ruși de a mai avea o flotă militară în Marea-Neagră.

Rusia care fusese deprinsă, în toate războaelor ei de mai înainte cu turcii, a se întinde necontenit pe seama acestora, se vedea pentru întâia oară stânjănită în mersul ei propășitor și îndatorită de a da înapoi și a suferi o știrbire în situația ei de mare putere și în înaintarea ei către peninsula Balcanilor. Această lovitură neașteptată încordă toate năzuințele posterioare ale Rusiei pentru a nimici cele două condiții impuse prin tratatul de Paris din 1856, condiții pe cari ea le privia nu numai ca dăunătoare dar chiar ca umilitoare. Ea se folosi deci de războiul franco-german din 1870—71 pentru a vinde învingătoarei Germanii neutralitatea ei, pentru învoirea reconstruirii flotei ei de război din Marea-Neagră, și un alt război care aduse din nou ciuntirea Moldovei în parte reîntregită,

trebuia să steargă de pe fața pământului, dacă nu din analele istoriei, amintirea înfrângerii Rusiei din anul 1856. Acest război fu cel întâmplat în 1877—78.

Și de astădată pornirea Rusiei contra Turciei fusese adnsă prin nevoia ei de a apăra un popor creștin din dreapta Dunărei de cruzimile și apăsările turcilor. Acest popor era de astădată sprijinit din inimă de ruși, deoarece era de aceeași rasă cu ei: slavă, anume bulgarii.

Pentru a merge însă în ajutorul lor, rușii trebuiau să treacă prin România, care ne mai fiind acuma în voia lor cum fusese în vremile anterioare, ei pusă sub protecția colectivă a puterilor europene și având în fruntea ei un membru al mării case prusiene de Hohenzollern, nu mai putea s'o încalce fără o prealabilă înțelegere cu ea. Această înțelegere se puse la cale la Livadia în 1876, unde Ion Brătianu se duse ca trimis al statului român. Deși nu se pot ști lămurit vorbele preschimbate între împăratul rusesc și agentul român, totuși de pe atunci se ivise svonul că Rusia are de gând se ree cele trei ținuturi ale Basarabiei. Nu e vorba că convenția pentru trecerea trupelor rusești încheiată între guvernul român și acel al țării spunea că rușii garantează integritatea teritoriului României; dar această clauză fusese formulată la început cu adansul „pe cât timp va ținea războiul”, adăos ce a fost lăsat la o parte de ruși, în urma întâmpinării delegatului român că nu s'ar putea prezenta nici un ministru al României înaintea Camerei cu o asemenea clauză. După constituția românească, alcătuirea subsemnată de guvernul român trebuia să fie încuviințată de cameră; dar rușii cari pe atunci respingeau guvernul constituțional, nu ținură seamă de această cerință și trecură Prutul înainte ca parlamentul românesc să fi votat convenția.

E drept că în această nouă încălcare a țărilor române de oștirile rusești, aceste oștiri se purtară cu totul altfel de cum o făcuseră în războaiele de mai înainte. Disciplina nu lăsa aproape nimic de dorit și aprovizionările se prefăcură pretutindeni pe socoteala vistoriei împărătești, plătindu-se tot ce se lua din țările române. Numai o măsură aduse pagubă bănească statului și poporului român: primirea rublei după o valoare mai mare decât cea pe care o avea în realitate, care primire avu de efect de a umple România de o monedă depreciată care trebui înlăturată mai târziu cu mari jertfe.

Dacă însă purtarea armatelor rusești nu fu de astă dată apăsătoare, cu atât mai mult fu tratatul de pace care puse un capăt războiului. Mai întâi românii figuraseră în acest război ca aliați și împreună luptători cu rușii, după propria cerere a acestora. În timpul amenințătoarelor lupte din jurul Plevnei, Marele Duce Neculai ceruse personal Principelui Carol să vină cu armata lui peste Dunăre în ajutorul rușilor. Apoi Dominitorul României fusese însărcinat de împăratul să primească conducerea supremă a lucrărilor războinice dinaintea Plevnei. Este apoi iarăș cunoscut că numai căderea acestei cetăți, adnsă mai cu samă prin intervenirea ajutorului românesc, făcu cu puțință rușilor trecerea Balcanilor și dictarea păcii la San Stefano.

Cu toate acestea românii deși aliații militari ai rușilor, deși conlucrătorii lor la câștigarea izbânzii, deși se declaraseră neatârnați de turci în timpul luptelor, nu fură primiți de ruși a lua parte la tratările de pace, așa că în aceasta ei fură considerați numai ca obiect asupra căruia se stipulară condiții iar nu subiect care să le dezbătă și să le impună.

Acesta a fost primul act de nedreptate comis de ruși față cu românii în încheierea păcii din 1878. Al doilea mai grav a răsărit din îndeplinirea gândului arătat de ei încă de pe timpul tratărilor pentru trecerea oștirilor lor prin România, — reluarea celor trei ținuturi ale Basarabiei, re-

luare ce fu stipulată în condițiile primitive a tratatului dela San Stefano și pe care acel de Berlin o întări cu pecetea europeană. Mărirea pecetei însă nu micșura, ci din contră spori nedreptatea făcută statului român, deoarece Europa întreagă deveni organul ei și arăta deci lumii că și în aceste vremuri de civilizație atât de înaintată pe partea materială și intelectoală, pe acea morală reprezentanții cei mai înalți ai culturii europene rămăseseră toți înlănțuiți în vechile deprinderi care dau precădere puterii asupra dreptului.

Dar dacă puterile europene ascultară de considerații mai mult exterioare pentru a consfinți o strigătoare nedreptate, în ce situație morală se punea oare rușii față cu poporul român, al cărui sânge la stăpise atât de mult să dobândească victoria? Ei ceruseră ajutorul lor în un moment foarte critic al luptei, și românii se grăbiseră a-l oferi fără a pune nici o condiție, deoarece nici nu ar fi fost timp de a dezbate vreuna, și cu toate că bănuiau scopurile rușilor asupra bucătălii lor de pământ. Dar ei credeau cu drept cuvânt, că după o slojbă, așa de mare adusă marelui imperiu, el se va lăpăda de gândul lui ascuns și că răsplata pentru restabilirea victoriei va fi dat cu mărinimie de către aliatul lor.

Oricât de puternic ar fi fost interesul Rusiei de a șterge urma umilirii din trecut, era vorba numai de o mișcare de ambiție, pe când datoria, care-i lega de români era aceea izvorită din o slujbă eminentă adusă tocmăi la momentul de samă și fără de care slujbă lupta cu turcii putea fi compromisă. Dacă românii nu ar fi pășit în ajutorul Rusiei, și războiul acesta ar fi eșit în defavoarea ei, pe lângă că nu lua Basarabia, nu îndeplinea nici emanciparea Bulgariei, scopul suprem pentru care lupta fusese întreprinsă.

La 1812 rușii sfârșesc un război declarat pentru apărarea românilor, cu sfâșiarea țării lor. La 1878 Rusia câștigă victorie contra turcilor numai cu ajutorul românilor și se despăgubește iarăș pe socoteala, de astădată a aliaților lor, pentru daunele pricinuite de dușmanul comun.

Cum se poate vedea în asemenea purtare respectarea dreptății?

Poporul român supune aceste fapte marelui popor rusesc și așteaptă, dacă nu restabilirea nedreptății făptuite, căci aceasta e cu neputință, dar cel puțin tratarea deacuma înainte a fraților săi, românii din Basarabia, așa că după ce s'a stins viața lor proprie de stat, să nu se stângă și să se sugrume și naționalitatea și limba lor particulară.

Marele imperiu însă să nu privească cu silnicie jalea în care se imbracă tot poporul românesc pentru a plânge pierderea Basarabiei iubite.

ISKOLAI ÉRTESITŐ — AVIZ ȘCOLAR

bucata 30 fil.

PROPISE (CORECTE) pentru examen

100 bucăți 1.20 + 30 fil. porto.

Se vând prin **Librăria „Tribunei”** din Arad str. Deák-Ferencz nr. 20.

Tot acolo se află și cărți potrivite ca premii pentru școlari.

— **„Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.**

Revoluție pe străzile capitalei

Stare de asediu. Miliția trage în mulțime. Șase morți

Sute de răniți. — Un locotenent împușcat. — Mai mulți soldați răniți

Umbră de groază și teroare se întinde. Inceputul s'a făcut în Croația. Acolo un popor prigonit ce-și cere drepturile pentru cari trebuie să lupte orice națiune conștie, e aruncat pradă sălbătăciei zbirilor lui Cuvaj, — în capitală, pe străzi masele trudite ale muncitorimii se zbat sub călcăiele oligarhilor împințenați, cari în fudulia lor oarbă nu vreau să vadă cum li-se apropie sfârșitul. Dela un capăt la celalalt al țării străbat strigătele mulțimii desmoșteniților. În curând glasurile răzlefe până deundzi ale mulțimii despoiate de drepturi, pe umerile căreia apasă însă toate greutatele țării, se vor împreuna într'un singur glas, puternic, detundtor, și cu ultima hotărîre își va reclama drepturile ce-i compet. Și atunci aceia, cari prin teroare, cu forța baionetelor și a gloanilor lor de pușcă, prin mîtuiri și fraude, cu ajutorul banului scripitor și alcoolul ce fură mîțile, au ajuns la conducerea țării, într'o capă vor fi măturați.

Aspectul capitalei dimineața.

Îți face impresia unui oraș de curând cucerit. Companii de soldați furnică în toate părțile, înarmați până 'n dinți. Trecătorii pacinici privesc înspăimântați în toate părțile, așteptând din moment în moment sosirea muncitorilor și cu ei izbucnirea măcelului.

În fața parlamentului sunt postate 4 escadroane de soldați din cavalerie, 200 de polițiști pedestri și 40 de polițiști călare. Piețele și străzile din apropierea parlamentului sunt inundate de soldați și polițiști. În fața casei nr. 33 din bulevardul Váci e postat un escadron de cavalerie, iar în fața casei nr. 55 așteaptă gata de atac o companie de soldați. O altă companie postează la încrucișarea bulevardului Váci cu butev. Hungaria.

Primele ciocniri.

La orele 6 dimineața se începe o vie mișcare pe străzi. Polițiștii aleargă agitați în toate părțile schimbând câte o vorbă scurtă cu miliția postată în diferite puncte. Grupe de muncitori se apropie de parlament, venind de către suburbii și concentrându-se încă acolo. În curând piața din fața parlamentului e inundată de mulțime. Prima ciocnire a avut loc pe podul Margit. Un escadron de husari respinge cu săbile scoase muncitorimea din Buda ce nizuia spre parlament.

La 9 și jum. află loc o altă ciocnire pe strada Váci. Un grup de muncitori se baricadează într'un palat în construcție și primește cu o ploaie de pietri poliția, care circula pe acolo. Poliția dă un asalt vehement asupra casei. Alergări nebune

Rog să fiți cu atențiune la prețurile introduse de mine!

Talii de batist 2—3—4—5 cor. talii etamine 5.50—6.50 cor. talii de carton 1.50—3 cor., jupoane de lister 3—4 cor., haine pentru copii 2—3—4 cor., jupoane de clott 2.80—5—7 cor., șapei, pălării și șorțuri pentru copii.

Senzație: cravate pentru domni, foarte potrivite pentru gulere înalte, 1 bucată numai 20 fil. Cămăși pentru bărbați, bismăluțe, cartoane, zefire cu prețuri ieftine. Ghete de pânză pentru copii 1—1.40 fil., pentru dame 1.50—3.40 fil., pentru domi 2.80—3.80 fil., trăsuri pentru copii, mare asortiment de umbrele și ploiere.

Wilhelm Andree, Sibiu—Nagyszeben, Dragonerwache.

pe schele și pe zidurile în construcție. Câțiva muncitori aruncă cu cărămizi asupra poliștilor, cari îi urmăresc. În sfârșit poliția reușește să-i alunge din casă, operând mai multe arestări.

Lupta din fața fabricii Nicholson.

Scene sângeroase s'au petrecut în fața fabricii Nicholson. Muncitorii din această fabrică pornesc la 9 ore într-o dispoziție foarte agitată spre parlament. Abia fac câțiva pași și un grup mai mare de poliști îi întâmpină cu săbiile scoase, gata de atac. Surprinși și iritați peste măsură de prezența neașteptată a poliștilor și peste o clipă îndreaptă o ploaie de pietri asupra poliștilor. Căpitanul de poliție Naszády dă comanda de atac. Muncitorii răspund cu împușcături de revolver. La asta și poliștii își scot revolverele și se face un schimb de împușcături dese. **Doi muncitori cad morți, alții sângerează grav răniți.** În curând sosesc mai mulți poliști călare și dau năvală asupra muncitorilor, lovind fără milă cu latul săbiilor în cine nimereau. În ajutorul poliștilor sosesc 2 companii de soldați. Ingrozii muncitorii o iau la fugă, întorcându-se din când în când și dând mai multe salve asupra urmăritorilor. **Căpitanul Naszády sângerează de o lovitură de peatră primită în față, iar alți doi poliști sunt mai greu răniți.**

In strada Deb.

La 9 ore demonstrații atacă mai multe case, spărgându-le ferestrele. Poliția năvălește cu săbiile scoase de către bulevardul Elisaveta. Mulțimea se baricadează rupând pavajul și ridicând mobile de pieiri. Poliția primește ajutoare noi și îi succede să respingă atacul mulțimei, punând-o pe fugă. **O mulțime de răniți rămân pe teren.** Cizmari, Békási și Juhász sunt grav răniți.

Se operează mai multe arestări.

Pe bulevardul Muzeului.

Muncitorii opresc tramvaele, ridicând baricade, de după cari aruncă cu pietri în poliști și în miliție. Lupta durează numai câteva minute, deoarece în fața miliției muncitorimea e silită să cedeze. O rupe la fugă târând cu sine vre-o 10 răniți.

Pe piața Szabadság.

Un grup mai mare, compus în mare parte din muncitori neorganizați dă năvală asupra palatului băncii Austro-Ungare, bombardându-l și încercând apoi să pătrundă înăuntru.

Mai multe companii de soldați sosesc la fața locului și dau un atac cu baioneta asupra mulțimei, care se retrage plină de groază prin strada Nádor spre centrul orașului spărgând în cale-i toate ferestrele bogatelor palate din Lipótváros.

In fața parlamentului.

În marea de oameni ce se mișcă agitată în piața din fața parlamentului, se

revarsă mereu grupuri noi de muncitori, inundând și gurile străzilor ce dau în piață. Aici mai ales, la intrările în piață se produc din moment în moment mici ciocniri între soldați și poliție de o parte și între muncitorimea de alta. Cordoane puternice de soldați încearcă să oprească năvala mulțimei spre piața parlamentului.

La orele 12 numărul muncitorilor adunați în fața parlamentului e imens, trece poate peste 60—70 de mii. De repetite ori șefii poliștilor provoacă mulțimea să se împrăstie. Tot de atâtea ori li se răspunde din partea demonstranților:

Nu ne temem nici de gura tunurilor!

Un uriaș ridicat pe brațele tovarășilor strigă cu glas detunător:

Să nu vă temeți, tovarăși! Miliția nu va cuteza să împuște în noi! Nu îi este permis să împuște în oameni cinstiți ca în niște câni mizerabili.

În momentul acesta mai multe pietri și bucăți de cărămizi zboară din mulțime asupra soldaților și a poliștilor.

Roșu de mânie comandantul Schuitzer strigă:

„Voi da ordin să împuște pe toți cei cari vor mai insulta pe soldați!”

„Nu ne temem” — răspund în cor mii de glasuri și o nouă ploaie de pietri cade asupra soldaților.

Foc! — se aude comanda, — un ropot de pușcă, și peste o clipă gemete înăbușite și strigăte desperate se ridică în văzduh. 3 morți, 3 grav răniți și cum 100 de răniți mai ușor acoperă terenul.

Masele îngrozite se retrag din fața parlamentului, dar în curând strângându-și șirurile și îmbărbătându-se în străzile laterale, se reîntorc inundând din nou piața. Spiritele sunt și mai agitate. O sălbatică sete de sânge îi cuprinde îndeosebi pe cei mai tineri.

Nou atac. Un locotenent cade mort.

La orele 2 după amiază o altă ciocnire sângeroasă are loc între mulțime și cavalerie. Vre-o 2000 de oameni dau năvală asupra soldaților. Locotenentul dă comanda de atac, dar cuvântul îi moare în buze, căci în momentul acela se prăbușește mort de pe cal, lovit de un glonț de revolver, dat din mulțime.

Alte amănunte.

Pe bulevardul Váci mulțimea a dat foc la două tramvae, astfel, că pentru stingerea lor au fost chemați pompierii.

În gări stăpânește o fierbere neobicinuită. Se șvonește, că și personalul de tren va proclama în curând greva.

Întreaga miliție din capitală e consemnată. La noapte Budapesta va rămânea în întunec și fără apă.

In fața tulburărilor ce nu mai conțin și deoarece puterile unite ale poliției și ale miliției s'au dovedit prea slabe, la orele 5 după amiază s'a proclamat starea de asediu în capitală.

Grevă generală. — Muncitorii pentru drepturile politice.

Assară conducerea partidului social-democrat a hotărât declararea grevei generale pentru Budapesta și localitățile din împrejurime. Începând cu ziua de azi întreaga muncitorime din Budapesta și jur a început greva care, eventual, va ținea mai multe zile.

Cu toate neplăcerile cauzate de grevă, este imposibil, ca să nu primim cu oarecare simpatie la mișcarea aceasta a muncitorilor, cari au înțeles planurile oligarhiei maghiare și momentul istoric întru câștigarea dreptului lor. Fără considerare la interesele lor personale momentane, la pierderea salariului lor pe mai multe zile, s'au chiar a posturilor lor, făcând să țină seamă că pot rămânea cu familiile pe drumuri și în urma ținutei lor hotărâte, mulți dintre muncitorii din Budapesta, își vor pierde chiar și viața, cu toate acestea ei nu să dau îndărăt în fața greutăților de întâmpinat pentru a aduce la biruință revindicările lor politice.

Despre pregătirile grevei generale avem următoarele amănunte:

Declarația grevei.

Partidul social-democrat miercuri a declarat grevă generală începând din dimineața zilei de joi. După socoata comitetului partidului social-democrat joi dimineața peste o sută de mii muncitori au încetat lucrul în capitala Ungariei. Ideia grevei generale s'a ivit încă în decursul zilei de marți când și-a făcut drum convingerea ca puterea maselor mari muncitorești, este singurul mijloc prin care se poate constrânge guvernul și majoritatea parlamentară a pune la ordinea zilei proiectul legii votului universal, secret și după comune. Grewa va ajunge la apogeu când mii de muncitorii greviști vor merge încă azi joi înainte de amiază în fața parlamentului, de unde vor trimite o deputație în cameră cu rugarea către factorii competenți, ca proiectul legii electorale să fie pus îndată la ordinea zilei. Tot azi după amiază a fost convocată în fața statuiei lui Petöffi o mare adunare populară. Acesta a fost programul general al demonstrațiilor aranjate de partidul social-democrat. De sine se înțeleg că poliția capitalei asămănătoare celei din Rusia, nu a permis nici adunarea anunțată și nici trimiterea deputației în cameră.

În vederea acestei poziții luate de poliție, muncitorimea a hotărât încă în noaptea de miercuri spre joi, că fără considerare la dispozițiile luate de poliție, să ducă la îndeplinire programul cu toată puterea și rizicul. E vorba ca atât muncitorii dela uzinele electrice, cât și cei dela cele de gaz, dimpreună cu cei dela conductele de apă să se puie în grevă astfel, că, vineri noaptea, Budapesta va rămânea într'un întuneric complet, iar întreaga populație fără de apă.

În momentele de față toată activitatea comitetului partidului social-democrat se concentrează, ca să convingă și pe funcționarii și muncitorii dela tramvaele electrice pentru grevă, sau cel puțin pentru a-i sili să facă americanizm. La caz că aceasta nu va succede partidului social-democrat, atunci greviștii încă în decursul zilei de azi vor opri tramvaele, vor ridica baricade pe liniile tramvaielor și în modul acesta vor întrerupe orice comunicație.

Spiritul ce domnește între muncitorimea grevistă e pe toată linia revoluționar.

Pregătirile poliției.

Șeful poliției din Budapesta în toate dispozițiile ce le ia, se ține strâns de instrucțiunile date de guvern. Miercuri după amiază, în fruntea ofițierilor mai înalți ai poliției, a ținut un consiliu, în care s'au desbătut dispozițiile ce sunt a se lua în fața mișcărilor greviștilor. Poliția a ordonat tuturor ofițierilor săi, să între în serviciu. Azi dimineață toți ofițierii poliției au fost

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta
ARAD, bulevardul Andrássy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

DANTELE dela 2 fil. în sus
CORDELE „ 3 „ „ „
SAUZAN și mătăsuri într'o
culoare dela 1 cor. 16 fileri
în sus.

la postul lor, iar polițistii toți au fost provăzuți cu revolvere.

Ordinul dat este, că în fața parlamentului nu-i permis să ajungă nici un muncitor, iar gruparea e a se opri pe toate străzile capitalei. În vederea masselor mari de muncitori, cu care întreaga poliție activă nu e suficientă a ținea piept, șeful poliției a cerut ajutorul armatei.

Șeful poliției a publicat și un manifest adresat populației din capitală, în care-i atrage atențiunea asupra mișcărilor pornite și asupra măsurilor luate de poliție întru apărarea siguranței personale și a averii publice, dând totodată instrucțiune publicului, că nici chiar din curiozitate să nu se amestece între manifestații și greviști. Din acest manifest se poate constata, că poliția e decisă să procedă cu toate mijloacele posibile în contra manifestațiilor. Urmările acestei proceduri au fost cât se poate de triste, după cum e a se vedea în altă parte a acestui ziar.

In stare de asediu.

Poliția a primit ajutorul armatei în așa măsură, încât azi dimineață aspectul capitalei era a unui oraș pus în stare de asediu. În fața parlamentului erau postate două batalioane de husari din regimentul 10 și o companie din regimentul 38 de geniu.

Afară de această armată, două sute de polițiști pedestri, 40 polițiști călare sub comanda mai multor ofițeri și subofițeri formează un cordon puternic în jurul zidirei parlamentului. În strada Váci sunt postate două companii, la încercușarea bulevardului Hungaria cu strada Kőbánya e postată o companie din regimentul 68. Afară de aceasta în diferitele cazarme regimentele sunt gata de plecare în tot momentul la fața eventualelor ciocniri. În cazarma Andrassy artileria a fost încă aseară echipată, ca pentru război.

Ședința camerei

Teroarea contelui Tisza

Ziarele de seară din Budapesta, ne mai putând să apară, au trimis în toate părțile țării următoarele amănunte despre decursul ședinței de azi a camerei:

Ședința s'a deschis în mijlocul unei mari animații. Prezidează contele Tisza. Înainte de a se intra în desbateri deputații Justh și Lovász, în înțelesul hotărârii aduse de comisia de imunitate, prezintă camerei regretele lor pentru expresiile ce au întrebuințat în ședința trecută la adresa președintelui. Ar fi urmat verificarea sumarului, deputatul kossuthist *Barabás* a cerut însă cuvânt la regulament.

Spune, că din cauza samavolnicilor de ieri ale președintelui și partidului guvernamental, nu era permis să se verifice sumarul ședinței. Contele Tisza îi ia cuvântul. Izbucnește un adevărat ocean de indignare pe băncile opoziției. Deputații bat cu pumnii în bănci. *Justh* strigă:

— Aceasta e cea mai scandaloză teroare!

Se depărtează din cameră. Cere cuvânt înainte de ordinea zilei contele *Apponyi*, *Deésy* și *Szuncsányi*. Președintele le îngăduie să vorbească. Vorbește întâi *Apponyi*:

— Partidul kossuthist — zice el — n-a luat parte la alegerea președintelui, pentru că a fost ilegală.

În clipa aceasta sosește în cameră prefectul poliției budapestane *Boda*. Fața lui e palidă, e foarte agitat și întreabă nervos, că unde ar putea să-l întâlnească pe ministrul-președinte *Lukács*. În sfârșit îl întâlnește și-i raportează cu glas tremurat de emoție despre evenimentele sângeroase.

— Pe șoseaua Váci mulțimea s'a încăierat cu poliția. Șase oameni au fost împușcați, vre-o optzeci răniți de moarte.

Ministrul președinte ascultă cutremurat cuvintele prefectului, cari s'au răspândit cu înțesala fulgerului în toate colțurile parlamentului. S'a născut o agitație teribilă, aproape de nedescris. Vin alergând gazetari pe culoare și ei aduc amănunte înfricoșătoare despre vărsările de sânge. Deputatul *Lovász* se ridică și roagă pe președintele, ca considerând evenimentele extraordinare să suspende ședința.

Contele Ștefan Tisza:

— Camera nu e instituție de caritate; nu mă privesc cele ce se întâmplă pe stradă. Noi avem să facem legi.

Un murmur de revoltă trece prin cameră.

E grozav! E rușine să se vorbească așa!

Mai multe voci: *Ți-rește, pentru contele Tisza sângele poporului n'are nici un preț!*

— Ne mai pomenit! Pretindem suspendarea ședinței!

Deputatul *Ráth* cere cuvânt la regulament:

— N'avem cu toții — spune el — nervii contelui Tisza. Cere suspendarea ședinței. (Președintele îi ia cuvântul). Vorbește apoi deputatul *Egri Béla*. În restimp deputatul guvernamental baronul *Podmanicky* spune vorbe de insultă la adresa partidului justhst, dar vorbele pier în sgomot. Deputații justhiști s'ar dela locurile lor și amenință cu pumnii.

Contele Tisza îl roagă pe *Podmanicky* să-și repete cuvintele. *Podmanicky*: Am spus numai, că Justh e vinovat pentru vărsările de sânge.

La orele 11 și jumătate se începe o ședință secretă. Prezidează vice-președintele *Jankovich*. Vorbește *Francisc Kossuth*, care osândește teroarea. Urmează la cuvânt deputații *Lovász*, *Carol Huszár*, contele *Haller* și cer introducerea drepturilor poporului în parlament. Președintele închide ședința.

Deputații ies în grupuri pe culoare. E un zgomot asurzitor. Povestesc cu toții amănunte despre evenimentele din stradă. Apare în cameră ofițerul de poliție *Benicky* și e încunjurat cu viu interes de deputați și asaltat cu întrebări. Intre curioși e și *Francisc Kossuth*, căruia *Benicky* îi spune:

— Avem informații sigure, că socialiștii vor cu tot dinadinsul să pătrundă în cameră.

Apar pe culoare și șefii socialiști *Kunfi* și *Garamai* și se retrag la consfătuiri intime cu *Justh*. În clipa asta sosesc noi vești despre războiul de afară. Cei șase morți sunt cu toții muncitori, numărul răniților e 86. Această comunicare oficială înspăimântă și pe miniștri. Se improvizează un consiliu de miniștri, participând și prefectul poliției *Boda*.

Poliția în cameră. — Dispozițiunile pentru noapte.

În noaptea trecută s'au făcut pregătiri pentru primejdie în cameră și dispozițiunile polițienești și procesiunile agenților secreți și mai mult dovedesc că ne aflăm în ajunul unor evenimente grave, poate chiar istorice. Deja de aseară s'au luat următoarele dispoziții senzaționale:

Contingentul poliției *Vau* sporit în mod simțitor în cameră

În subsolurile camerei stau gata încă 120 polițiști pe lângă numărul obișnuit.

Toate galeriile sunt completate cu polițiști.

Fapt senzațional e și acela că *Aristide Desseffy*, secretar presidial noaptea trecută a p-trecut-o în cameră. În cameră au fost astă-noapte și mai mulți funcționari și foarte mulți oameni ai poliției. Se vede că așteptau ceva, și gândeau la vre-o demonstrație nocturnă, fiindcă noaptea întregă camera a fost plină de oamenii poliției.

Boda Dezső, căpitanul orașului, a vorbit mai multă vreme cu primul-ministru. În convorbirea lor a fost introdus și ministrul de justiție, *Székelly Ferencz* și secretarul de stat *Jakabffy Imre*. Dar cu mult mai importantă e consfătuirea pe care a avut-o *Tisza Pišta* cu căpitanul orașului. Toate acestea fără îndoială se țin de pregătirile zilelor apropiate. De altă parte camera e plină cu poliști. Sub comanda a doi ofițeri de poliție întreaga oaste a agenților secreți stă gata.

În cameră din nou s'a instăpânit ședința secretă. Vorbește *Polonyi*:

Primul ministru — spune oratorul — nu și-a ținut cuvântul dat opoziției. De aceea s'a zădărnicit pacea.

Pe urmă se ține ședință publică, în care prezintă contele Tisza, care a spus următoarele: — Am mai pierdut o zi din viața națiunii... Timpul legal din nou s'a pierdut. În locul unei acțiuni legislative, am făcut zădărnici.

Strigăte asurzitoare au întovărășit cuvintele lui Tisza. Deputații loviau în bănci. *Kossuth-istal Kovácsy Károly* a strigat spre locul presidial:

— B-ta esti nebun!

Contele Tisza: Cineva m'a numit nebun. În virtutea drepturii mele de președinte îi cer să se dea pe față.

Kovácsy: Eu am fost atât de îndrăzneț.

Pe *Kovácsy* îl trimite înaintea comisiei de imunitate.

Apoi Tisza, președintele, anunță că pe a doua

zi la ora zece s'au pus la ordinea zilei proiectele militare. Apoi ședința se ridică pentru 5 minute.

După pauză *Polonyi*, luând cuvântul, spune că procesul verbal cetit nu e autentic.

Tisza: Nu învăța pe președinte.

Polonyi: Dela mine poți primi învățătură.

Se completează procesul verbal și se primește propunerea.

Sfârșitul ședinței camerei.

— Dela corespondența noastră. —

Budapesta, 23 mai.

Pentru apostrofările ce și-a permis la adresa contelui Tisza, deputatul *Géza Polonyi*, a fost chemat la ordine și extradat comisiei de imunitate. S'a născut iarăși scandal enorm și președintele a ordonat, la dorința a 20 de deputați, ședință secretă. Redeschizându-se ședința, contele *Apponyi* a propus un adaus la sumarul ședinței, în care să se justifice cercerea opoziției referitor la punerea în discuție a atrocităților sângeroase din stradă.

Majoritatea a respins propunerea contelui *Apponyi*. La orele 3 și jumătate contele Tisza a închis ședința în mijlocul unui adevărat caos de voci iritate.

Noi vărsări de sânge.

Muncitorii voind să aprindă o fabrică.

Budapesta, 22 mai.

Nici unul din ziarele din capitală nu va apare dimineață. Singură redacția ziarului socialist „*Népszava*” va scoate o proclamație în formă de broșură, în cari vor fi caprinse și evenimentele sângeroase.

Conform unui buletin litografiat și afișat de ziare pe la chișoarei statistica victimelor e: 9 morți și 150 grav răniți.

IV La orele 5 și jumătate muncitorii au aprins păcura dela o fabrică de pe șoseaua Váci. Pompieri au intervenit încă la timp. În fața fabricii au avut loc atunci o nouă ciocnire cu poliția, care a făcut un nou uz de arme, împușcând un muncitor și rănind de moarte pe neamăraș. Ceva mai târziu revoluționarii au aprins din nou păcura, — tot fără succes însă. Au făcut și o a treia încercare, când a intervenit mișcarea. Soldații au tras saive secerând iarăși victime.

Cetele revoluționare ale muncitorilor au spart toată uriașa fațadă de sticlă a Gării de Vest. Aici mișcarea a omorât un băiat de 16 ani și a rănit pe mulți înși.

Către orele 7 seara directorul Gării de Vest, *Márk János* a fost la poliție, unde a avut o convorbire cu *Boda*, prefectul poliției. L-a anunțat că muncitorii dela căile ferate se vor pune și ei în grevă, încă în astă seară.

Ministrul de convezi *Hazai* a dispus telegrafic ca garnizoanele din *Esztorgom* și *Pilis-Csaba* să plece imediat cu trenuri speciale la Budapesta, deoarece mișcarea, poliția și jandarmeria din capitală nu mai poate înfrunta valurile revoluției.

Pe străzi se văd alergând automobile cu steaguri albe. Sunt automobilele ziariștilor.

Cafenelele, birturile și toate localurile publice s'au închis înainte de orele 7 seara. La orele 10 abia câteva lămpi mai licăresc pe străzi și întunerecul se așează cu un zăbranie nepătruns învaliind cine știe câte orori despre cari mâine vor vorbi numai laconice telegrame, — ziarele ne mai apărând.

Pentru mântuirea școlii din Nima

Marele român, *Vasile Stroescu*, ingerul păzitor al neamului nostru de dincoace de Carpați, care cu atâta ineputabilă iubire, trimite fără încetare mângâiere și alinare pentru multele noastre nevoi, a auzit și glasul poporenilor din Nima, contribuind cu 500 cor.

Faptele marelui nostru protector și recunoștința noastră pentru dânsul au întrecut de mult

puterea de expresie a cuvintelor. Zadarnic vom încerca să spunem prin cuvinte ceea ce simțim.

Să dea Dumnezeu ca rugăciunile ce se înalță în modesta biserică din Nima pentru marele și bunul nostru frate și părinte să-i aducă sănătate și fericirea pe care atât de mult o merită.

De asemenea harnicul învățător și bun român, d. Ioan Bunea, învățător în Seplac, a inițiat o colectă la adunarea sub-reuniunii învățătorilor din tractele Gherla-Lojard în ziua de 16 mai, a colectat dela preoții, învățătorii și dela poporeni adunși în Dobâca suma de 21 coroane contribuind următorii domni:

Ioan Mureșian adm. prot., Iuliu Marțian preot, Als, Negrea inv., Vas. Morar inv., Als. Mureșian inv., Virgil Pop inv., Gavril Hodiș inv., Vas. Chintean inv., Iosif Chiorean inv., câte 1 cor. Ioan Bunea inv. 2 cor. și mai mulți poporeni din Dobâca 10 cor. De tot 21 cor.

Astfel până acum au fost 465 cor 85 fil. Il. domn Vasile Stroescu 500 cor. Colecta d-lui inv. din Seplac: Ioan Bunea 21 cor. Suma totală: 986 cor. 85 fil.

Iată scrisoarea pe care o trimite d. Ioan Bunea învățător, inițiatorul colectei către părintele G. Manu din Viena:

M. On. D. George Stan preot în Nima.

Subreuniunea învățătorilor din tractele Gherla-Lojard și-a ținut adunarea filială în Dăbâca la 16 mai a. c., — când dându-ne seamă despre însemnătatea luptei ce purtați pentru mântuirea unei școale din tractul Gherla, unde înainte de aceasta erau 16 școale și acum au rămas numai 6, dintre cari viitorul alor două încă e foarte problematic, — am adunat și noi pentru ajutorarea școalei dvoastre suma de 21 cor., cei drept o sumă destul de bagatelă, dar ca scuză, binevoști a lua în considerare starea materială a învățătorilor încă și acum tot cam nefavorabilă și împrejurarea că tot cu aceia ocaziune ni-se mai cereau și altle jertfe.

Seplac, la 17 mai 1912.

Ioan Bunea,
inv.

Corespondență de pe Murăș

Solomonarul: Augustin Maior. — Terminul sfârșitului bisericii din Deda schimbat. — Protopresbiterul gr.-or. român al tractului Reghin. — Din nou: tipăriturile românești.

Intr'unul din numerile „Românului” am cecit un articol sub titlul „Solomonarii noștri” și m'a pus pe gânduri cazul că: „Augustin Maior” aplicatorul „curenților electrici alternativi” în telefonie fără sârmă s'ar fi născut în Sebeșul-săsesc. Știrea aceasta nu corespunde adevărului, ci lucrul stă așa: Modestul inginer dela poșta centrală din Budapesta e fiul învățătorului pensionat Gheorghe Maior din Reghinul-săsesc. Pe Augustin Maior l-am cunoscut din copilărie. Ce pagubă că nu suntem și noi românii bogăți, pentruca genialitățile ascunse în sânul poporului nostru să le exploatăm noi. Și acum să vă spun cum s'a aplicat invențiunea inginerului Maior în America. Lucrul s'a întâmplat așa: Intr'un laboratoriu retras inginerul Aug. Maior studia împreună cu un amic al său, aplicarea curenților alternativi, și făcea experiență; amicul său însă într'o bună dimineată după ce și-a însușit invențiunea perfect, însinuă biroului că el își dă dimisia și peste câteva săptămâni era deja în țara dolarilor, în America unde puse invențiunea lui Maior în aplicare și luă pentru ea 300.000 dolari și astăzi e capitalist. Are drept G. Todica, că nu ne lipsesc Flamarionii etc. dar nu-i știm prețui, și prin urmare nici nu-i merităm.

Intr'un număr al „Românului” într'o „corespondență de pe Murăș”, am anunțat că: sfârșirea frumoasei biserici din Deda (tractul Reghin) va avea loc în 3 iunie. Excelența Sa prea bunul mitropolit Ioan Mețianu însă a binevoit a schimba termenul sfârșirii, și astfel: „Sfârșirea bisericii gr. or. române din Deda va avea loc în 2 iunie st. n. (dumineca întâi după Rusalii) prin Excelența Sa Înalt Prea Sfințitul d. Ioan Mețianu însoțit de o suită impozantă. Vor fi festivități grandioase; sara concert dat de corti teologilor din Sibiu sub conducerea profesorului T. Popoviciu.

Protopresbiteratul Reghinului de mult așteaptă introducerea noului protopresbiter Vasile Duma fostul protopop al tractului „Cetatea de piatră”,

cu atât mai vârtos că e fiul tractului Reghin, acuma s'a vestit, că noul protopop și-a și ocupat postul.

Când va fi introducerea oficioasă — nu știm, dar din suflet dorim noului stălp bisericesc — vieață îndelungată și activitate mănoasă.

Cu posta de astăzi capăt o invitație la petrecerea din Medesfălau tractul Murăș-Oșorhein. Venitul curat e destinat în favorul școlărilor (eventual fondului școlărilor) — nu e subscrisă numai: Comitetul aranjator. Invitația e tipărită la: Grün în Marosvásárhely. Oare inițiatorii să nu cunoască nici o tipografie românească? E dureros. E și mai dureros, că asemenea inițiatori nu înțeleg nici astăzi semnele vremii.

Deda, în 20 mai 1912.

Grigoriu Ceontea.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Mai n. 1912.

Cătră publicul român.

Intâmplările extraordinare ce se desfășură la Budapesta, putând aduce din moment în moment proclamarea grevei generale și deci întreruperea, pe câteva zile, a contactului nostru cu iubii cititori, nu putem încheia acest număr fără a aminti publicului român de cele două manifestații naționale ce vor avea loc zilele acestea:

Sărbările de comemorare a Centenarului dela nașterea lui G. Barișiu care vor avea loc la Brașov în 14/27 curent și marele meeting național dela Alba-Iulia.

Comemorarea dela Brașov ne trezește în minte activitatea uneia din cele mai mari personalități ale noastre din secolul trecut, a cărei activitate de aproape trei sferturi de veac, resumă singură, o perioadă — cea mai rodnică — a istoriei noastre politice și culturale.

Se cuvine în aceste momente să ne întoarcem cu gândul spre figura acestor uriași, pentru a căpăta încredere în forțele noastre.

La timpul lor și în vremi cu mult mai grele ei au știut să-și facă datoria înscriind cea mai glorioasă pagină în istoria neamului lor.

Acuma la rândul nostru suntem chemați să ne facem datoria.

Dacă rândurile ce se vor înscrie în cronica luptelor naționale vor fi acelea ale unei generații de nimica, asupra noastră a celor de astăzi va cădea răspunderea.

Să mergem cu miile la Alba-Iulia.

Să arătăm dușmanilor noștri, că dacă neamul românesc ține să păstreze calea ordinii și a legalității, nu se lăsa în schimb să i-se smulgă drepturi pecetluite cu sângele său.

Să facem dovadă că răbdarea noastră are o margine și că nu suntem o turmă resemnată până la sinucidere.

In atâtea rinduri ne-am vărsat sângele pentru Tron și Patrie. Este timpul să cerem patriei și tronului să nu ne dea pradă pieirei. Avem convingerea că strigătul nostru nu va fi nesocotit. Pentru aceasta însă trebuie să fim în cât mai mare număr pentrucă acest strigăt suprem să se auză cât mai departe.

Greva în atelierele „Românului”

De oare-ce partidul social-democrat din Arad cu începerea de azi dimineată, vineri, a declarat greva generală, asociindu-se grevei din Budapesta, ziarul nostru nu va apărea sâmbătă dimineată și probabil nici Duminecă.

Convocare. Membrii români ai congregației comitatului Târnavei-mici, aderenți ai partidului național român sunt rugați, ca la adunarea generală ordinară de primăvară din 30 mai n. 1912 să se prezinte în număr complet.

Din ședința comitetului central comitatens al partidului național român din comitatul Târnavei mici ținute în Dicioșanmărtin la 20 mai n. 1912. — Simion Călușiu, președinte: dr. Romul Boila secretar.

Raiște

Ș-ul 8.

— O mare tragedie în 4 mici scenete. —

Persoanele: Pancrație Discot, oficial la banca „Bumbarul”.
D-șoara Evelina Pezmote, absolventă a școalei de menaj — 17 ani.
D-na văd. Salomia Pezmote n. Scrob, mama Evelinei.
D. dr. Eusebiu Tampon, medic nașul Evelinei.
D. Pandelie Bilanț, directorul executiv al băncii „Bumbarul”.

— Se petrece chiar în timpul „crizei” zilelor noastre. —

SCENETA PRIMA.

Luna maiu. În boschetul de liliaci albi și liliacii șade, îngândurat Pancrație Discot. Când își ridică, din când în când, fruntea înourată din ascunzișul palmelor prezintă o mutră, ca Hamlet, când își începe celebrul monolog: „A fi?! Ori a nu fi?!” În tufișul apropiat de iazmin înflorit ciripește un pițiguș. Pe cărarea dinspre fund se apropie sprintenă ca o gazelă Evelina. De pe haină îi flutură în vânt firicelul albe de ață. Fredonează: „Ce faci Ioano, ce faci fa?!.. Cos la cămășuța ta!”

Discot: (Tresare).

Evelina: Te-am lăsat să aștepti?! Uite! (Ii arată o brederie fină, alb în alb). Și peste-o lună... (Dornică) Pancrație!..

Discot: (Aparte, grav) Peste-o lună va fi tot așa. (Tace)

Evelina: Uito... batista mea de mireasă...

Discot: (Tragic) Domnișoară...

Evelina: (Nedumorită) Cum?!.. Dom-ni-șoa-ră?! Pancrație! Pancrație! Dar ce-ți e?!.. Nu-ți sunt eu doar mireasa — dulcea, iubitoarea, veșnica ta mireasă?! (Vrea să-l giugiulească, netezindu-i fruntea)

Discot: (face un gest stângaci ca de apărare. Apoi resemnat, ca și cu ultima sfortare) Domnișoară... (Aparte) Da, veșnica mea mireasă... (Tare) Domnișoară Evelina... Totul s'a sfârșit, totul! Sunt buimăcit — mai știu și eu — sunt un mizerabil — iartă-mă — aci... inelul, ilustratele... șuvița de păr... (Cu supremă furie) Nenorocitul cela de §. 8.

Evelina: (Nefînțelegând) Pancrație?!.. (Apoi văzând inel, ilustrate, șuvița moartă de păr — toate pe mescioara din boschet, izbucnește într'un hohot amaric de plâns) Nu... nu le iau... Nu te înțeleg Pancrație. Vino de vorbește cu... mama... (Pleacă plângând).

Discot: (O urmează cu capul plecat, murmurând) Paragraf 8... nenorocit de § 8.

(Cortina.)

SCENETA A DOUA.

Un prânzitor modest dar curat. Mobilierul învechit, dar întreg. Din camera vecină se aude plânsul înfundat al Evelinei.

D-na Pezmote: (Spre ușa din dreapta de unde se aude plânsul) Taci... nu mai plânge fată! (Apoi severă) Ce va să zică toate acestea domnule Discot?!

Discot: (Timid. Tace. Apoi luând răsuflot adânc) Doamnă, paragraful 8 al...

D-na Pezmote: (Intrerupându-l, cu nervositate) Ce paragraf domnule?! Ești nebun domnule?! Ori vrei să pari?! Ce au a face paragrafi cu dragostea fetei mele?! Cu nenorocirea mea?! Ori fiindcă-i săracă?! Așa?! Dar o știi. Nu ți-am ascuns-o. Și bine crescută nu-i și harnică nu-i și n'a fost doi ani la menaj și nu te iubește domnule, cum nu o meriți domnule...?!

Discot: [Disperat] Dar preastimată doamnă, paragraful...

D-na Pezmote: [Cu furie] Afară! Afară, zic! Ori, pe cinstea văduviei mele, te-oi conta eu, undă nu to-a mai contat nimenea, de când rozi și tu coțoarele stilurilor... maslinar ce-mi ești. Ce?! Mai eutozi?!.. Afară! Mi-te știu cu tagmă! Umblați să întoarceți capetele nevinovatelor fete cu vorbe dulci și cu luna mai și mâncați lihniți oginile și cinile bietelor văduve, compromițând și stricând norocul fetei... Nici un cuvânt!.. Afară! O să-ți dau eu de leac!.. Mă-s-li-na-ru-le!

Discot: [Iasă frânt și ploat, ca un cățeluș, lăsând ușa deschisă. De afară cade un snop de raze de soare și năvălesc mirezme și so zărește creanga rozalbă a unui măr înflorit...]

D-na Pezmote: [Isbește ușa lăsată deschis, cu putere și scrișnește] Sfârșit!

(Cortina.)

SCENETA A TREIA.

Un colț de cafenea. Imprejur mese de marmură. Oaspeți. La o mescioară din fund, vorbind în șoapte:

Dr-ul Tampon: Bine, bine d-le Discot, să

vorbim aievea, ca oamenii de ciuste. Motive nu ai, să arunci fata în nenorocire și pradă clevetelor...

Discont: (Cu mâna pe inimă) Dar domnule doctor...

Dr-ul Tampon: [Introrupându-l, cu bunătațe] Le-înțeleg cu toate... Că ai salar de 1800 coroane numai la an și că în urma nenorocitei acestei de „crize” nu vi-s'a urcat și că aveți promisiunea, că abia peste 3 ani și tot din 3 în 3 ani, o să vi-se urce salarul tot cu 3 coroane lunar... de rău e rău, dar uite, fata te iubește și-i gospodină bună și-i tânără și frumoasă, iar d-ta încă nu mai ești do ori... paremi-se zicea-i, că de...

Discont: (Cu resignare) De 34 împliniți. Drul Tampon: Ei vezi, chiar vremea să întemeiezi o căsnicie, ca să nu te prinză bruma pe după urechi. Şapoi, că parole sunt mai puținele la început?! (Cu intimitate) Dar Dumnezeule, ce nu-i în stare să înlocuiască dragostea!

Discont: (Oftând adânc) Imposibil dle doctor!... Sunt un nenorocit. O piedecă...

Drul Tampon: Nu te înțeleg. (Privindu-l în ochi cu luare aminte). Așa dintr'odată să vină piedeca?! Ce e?... Ori?! (Aplecându-se spre urechea lui Discont și surizându-i cu bunătațe părintească) Ori... poate... cum să zic... dar bine că mi-o spui, mai amânați puțin și so poate ajuta foarte bine că te îndrumă conștiința, să nu furi în sanctuarul alb al familiei cu astfel de bagaj al zburdălniciei tinerești...

Discont: (Infiorat) Nu, nu... domnule doctor, du-i asta!

Drul Tampon: (Uimit) Dar?!

Discont: (Ca dintr'un răsuflot) Paragraful 8 al regulamentului de...

Drul Tampon: (furios) Ei bine, fete tinere și femei văduve mai poți prosti, făcând pe nebulul, dar pe mine... medic?! Ești un crai domnule Discont, un spărgător de case, un... Ca naș al bieteii fetițe am dreptul să-ți-o arunc în față... un crai de pessima specie! (El părăsește indignat, amenințându-l cu pumnul. Oaspeții din jur se turbură).

(Cortina).

SCENETA A PATRA.

În biroul particular al directorului executiv Pandolie Bilanț. Comfort. Foteluri de piele veritabilă a la Parc-Club. O mesicioară turcească cu țigări. Ușile căptușite cu postav gros, verde.

DI Bilanț: (grav, gros, gras, greoiu. Oufundat în jiltul mesei de seris. Face semn servitorului dela ușe). Să vină Discont!

Discont: (Intră timid, se postează lângă ușe și așteaptă depănând inconștient cu arătătoarele mânilor).

DI Bilanț: (Potrivindu-și ochelarii. Dă peste ei. Sever). Sunt plângeri împotriva dtale.

Discont: (Tace încurecat).

DI Bilanț: Văduva Pezmote, doctorul Tampon... Intreg orașul e plin de craifecuriile dtale. Să-ți fie rușino. Trebuie să ști, că reputația institutului nostru nu permite, ca...

Discont: (Sficioș, înroșind) Senzați dle director, mă apropiasem de casa dnei Pezmote cu

cele mai curate intenții; pe domnișoara Evelina o înbeam cu cea mai candidă...

DI Bilanț: Fleacuri!... (Sentențios) Unui funcționar de bancă, care se respectă, nu-i permit, ca în vreme de „eriză” ca acum, când „etaloul oficial” serie 5 și... pe deasupra, să hoinărească cu mintea după... (ironic) după flori de cireș! M'ai înțeles?*

Discont: (Turburat) Dar dle director, sunt om de 34 ani — trecut. Și porunca firii...

DI Bilanț: (Cu dispreț) Co poruncă domle, co poruncă?! Porunca dtale e — regulamentul de serviciu! Il știi?! Iar paragraful 8 sună: (ia cărticica și citește) „Oficialii cu salar mai mic de 2000 cor., când vreau a se căsători, trebuie mai întâi să ceară la aceasta învoirea Direcțiunii”... Ai auzit?! Te-ai conformat?! (Extrem de grav) Aceasta e porunca!

Discont: (Răsufând mai ușor și par'că triumfând). Că asta-i dle director! Că doar asta voiam eu s'o spun... și Evelinei și mamei și doctorului Tampon, și... m'au ținut dle director, nu numai de nebun, ci m'au strigat de mișel și...

DI Bilanț: Nici o scuză! Dta știai bine, că în baza salarului nu-ți era permis și direcțiunea încă nu ți-a dat voie să iubești. Pentru nesupunere ai pedeapsa: 3 ani nu vei înainta în plată! (Strict) Ai înțeles?!... Poți merge!

Discont: (Plecând. Aparte.) Azi 34. Salar de 1800. Tot la trei ani 36 coroane urcare. 3 ani pauza pedepsei. De 6 ori câte 3 ani cu 36 coroane, până să ies din cele 2000 și cu trei ani pedeapsa fac 21 de ani și cu cei 34 împliniți fac 55 — chiar „floodrea victoiei”. Iar Evelina?!... Ea încă haide de, bu-nică poate! Cum voi fi eu pe atunci ca și un — libel gratuit! (Dispare resignat).

(Cortina).

Apis.

Terorismul în Croația. Regimul despotice al comisariului Cuvaj continuă a grasa în Croația și Slavonia. Acuma și „justiția” a intrat în serviciul satrapului și îl sprijinește, pe întrecute cu poliția, în pornirea de a estirpa presa.

Redactorul ziarului socialdemocrat „Cuvântul liber” din Agram a fost condamnat la 15 zile arest pentru ofensarea unui agent de poliție. Redactorul ziarului „Srbobran” va avea să stea închis patru luni pentru un articol. Organul partidului țărănesc a fost amendat cu 500 cor. și tipografia cu aceeași sumă.

Mai multe dintre ziare și-au mutat redacția în Austria ori în Ungaria. Pentru a împiedeca răspândirea lor în Croația, comisariul a dat ordin ca să fie urmărite prin lege toate persoanele care fac colportaj cu aceste ziare.

Zelul turbat al censurei merge până acolo că confiscă și discursurile rostite în parlament, la Viena ori la Budapesta, cum a confiscat cele spuse în delegațiuni.

Grandomanie ungurească. Săpărat pentru o snoavă ce a publicat cunoscuta revistă „Jugend” din München, și în care s'a ilustrat cultura maghiară ziarul „Pesti Hirlap” tipărește aceste constatări:

„Publicul cetitor ar trebui să înțeleagă odată, că deja de mult presa noastră e superioară celei germane. — Noi avem o literatură maghiară; dar unde există o literatură germană? — Unica națiune în Europa, a cărei viață spirituală e în avânt, este națiunea maghiară. Să știe publicul nostru: cât spirit sănătos se găsește în Europa, numai la noi e acasă, și dacă există un element cu adevărat capabil de cultură, acela este elementul maghiar.

Umflă-te, broască!

Iubileu. Ioan Droc, protopop emeritat și soția sa Agapia născ. Burbca din Sibiu își vor serba a II-a zi de Rosalii a. c. iubileul de 50 de ani de fericită căsătorie. Cei mulți înainte!

Din Blătrâna, primim o plângere în care ni se spune, că lumea nu este în curent cu scopul adunării dela Alba-Iulia. Rugăm pe amicii noștri din localitate și din alte localități să facă o cât mai largă propagandă pentru aceasta întrunire care este în primul rând a poporului român.

Răspunsul Metropolitului Mețianu la felicitarea Consistorului din Arad.

La telegrama de felicitare a Consistorului din Arad, publicată și în numărul de ieri al ziarului nostru, părintele Metropolit a răspuns prin următoarea telegramă adresată părintelui episcop Ioan I. Papp: „Mulțumind cordial Veneratului Consistor pentru felicitarea de ieri implor binecuvântarea ceriului asupra-i și asupra lucrărilor sale. — Mețianu metropolit”.

Rectificare. În informația din numărul nostru de ieri „Pentru călătoria la Iași” s'a tipărit 25—30 maiu stil nou în loc de stil vechiu.

x Amânarea sborului dela Rusalii. Sborul aviatorului Székely Mihály anunțat pe ziua de Rusalii a fost amânat pe timp nehotărît. Se știe, că acum câteva săptămâni aeroplanul lui Székely s'a stricat. Aviatorul nu și-a putut câștiga încă o altă mașină corespunzătoare, iar cu un aeroplan mic n'a voit să se prezinte în fața publicului din Arad. Din cauza aceasta sborul a fost amânat pentru mai târziu probabil pe luna lui Iunie.

x Instrumentul bun e muncă ușoară. Acum când fiecare econom grăbește să-și procure coasă, atragem atenția asupra coasei „Korona gyémáni” care având tăiș și ascuțiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase din Kőbánya sau din Somogy-Szill, pentru că coasa „Korona gyémánt” se poate căpăta exclusiv numai dela *Lengyel testvérek* sau dela prăvăliile din Kaposvár.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(97)

— Urmare —

Astfel el nu așteptă sfârșitul cinei, și se retrase acasă mult mai de vreme decât avea el în obicei s'o facă.

Azi, în camera aceasta de han bine cunoscută cititorului, în camera aceasta mai mult decât modestă a cărei una din uși era prapionită de un scrin, în jurul căreia se vedea adesea libarca scoțindu-și botșorul curios, starea gândurilor și a dispoziției sale erau atât de amărite, atât de puțin sigure ca aceea a prăpăditului fotoliu pe care era trântit. Ajitația morală răseda valuri înăhușite în inima lui — și nu știu ce gol penibil se făcuse în sufletul lui. El murmură cu o ciudă pe care n'o putea stăpâni: „Dracul să-l ia pe al de a născocit și a propagat obiceiul ăsta stupid al halurilor!

Astăzi, spre pildă, să ni se spună de ce au oamenii ăștia a se bucura așa de tare; în provincie e foamete, totul e afară de cale de scump,

populația suferă: numai decât un bal!.. un bal? Și când, mă rog? la opt zile, la trei zile... Nici o clipă de pierdut: tulpan, flori, panglizi, dantele, totul dansează sub metru, foarfeci și ac... iată o fetiță care își pune șase scele de franci pe trup, mama și mătușa câte o mie, aceea pe trupul ei abia format, acestea pe trupul lor deja cam deformat... dar nimic, nimic pe conștiință! Arenda țărănilor va plăti toate acestea, ori ce-i și mai rău, lecazi-carul impricinatului, clientului, administratului. Ei! iată dar pentru ce trebuințe mare ești gata să te vinzi de zece ori pe zi și să-ți pierzi sufletul... fiindcă îi trebuie doamnei, fără zăbavă, șalul acesta frumos, o ocaziune unică, și această fermecătoare stofă, aceste panglici minunate, cari mâne se vor vinde cu preț îndoit și pe cari nu le vei găsi, nici pe aur, nici pe argint, în opt zile. Cine-și va interzice o cheltuială de o mie de ruble, când e vorba să împiedeci să se zică, în oraș, că *doctoreasa, căpitanăseasa, farmacistă, neguțătoreasa, po-peasa* au avut una din rochile cele mai frumoase?*

Și însuflețindu-se mai mul: „Bal, bal, mare subiect de bucurie! uh! Să fie național, tranzițional, haide? să fie asta în natura și spiritul rusesc? Un nevârstnic, un minor, să zicem, dacă vrei, major ori emancipat, bun! de odată în negru din cap și până în picioare, strâns, întins ca un drac, el apare se gudură, alunecă, se frământă pe parchet. Unul, fără a-și părâsi cadrilul, ce întreține asupra unei afaceri grase cu un altul, ceace nu-l împiedecă să sară, la rândul lui, ca o căprioară și să descrie

diferite ocoale, apoi să-și reia discuția întreruptă, pe care o rupe din nou pentru noi alunecări...

Maimuțările! da, curată maimuțarie, și nimic decât maimuțarie! Un Francez rămâne la patru zeci de ani tot așa de copil pe cât era la cinsprezece, deci trebuie ca și noi să fim veșnici băeți de cinsprezece ani. Ah! în adevăr, după fiecare bal, mă simt ca încărcat de un mare păcat personal de care nu vreau să-mi aduc aminte,

Din toate acestea ce rămâne în cap? Nimic, nimic mai mult decât din convorbirea cu un om de lume care vorbește de toate, — care încearcă abia douăzeci de subiecte pe minută, și nu face decât să repete ceace a zărit dimineața răsfoindu-și gazeta; e variat, e draguț, dar din capul lui însuși ce iese? nimic, nimic, și d-ta recunoști în cele din urmă ca o fărâmă de conversație cu un simplu negustor cu barbă și cu caftan lung, ignorănt de tot ce nu ține de comerțul său, dar cunoscând bine tot ce, de aproape ori de departe, ține de meseria lui, face mult mai mult decât toate nagoadele acestea din saloane cari par atât de plin și sunt așa de goale. Un bal! ce să conchizi dintr'un bal? Să voească un scrietor euge-tător pripășit acolo să descrie, după adevărul însuși, scena care se oferă în două ori trei de prezență într'un bal... pun rămășag zece pentru unu că, dacă nu lingusește cu precugetare adunarea, nu produce decât o carte absurdissimă. Ce scenă e aceasta în adevăr? Morală ori imorală? Dracu știe ce să zici, dar un om serios, haide de! ar face o carte s'o arunci.” (Va urma)

x Inainte de a vă cumpăra dulapuri de ghiță să vă interesați despre dulapurile executate în fabrica de dulapuri de ghiță a lui Gindert István, Budapesta, VI., str. Klapka Nr. 5, unde se capătă dulapurile cele mai moderne și mai bune, cu prețuri foarte ieftine. Catalog de prețuri în limba ungurească, germană ori franceză, cu provocare la ziarul nostru se trimite gratuit.

Culturale și sociale

Tinerimea diletantă din Șiria aranjă luni, a doua zi de Rusalii 14/27 mai 1912 în casa națională din Șiria reprezentare teatrală împreună cu petrecere de dans, cu următorul program: „Cometa” comedie în 3 acte, de Maria Doboș.

Tinerimea română din Verșeț aranjează cu concursul „Reuniunii de cântări din Coștei”, concert împreună cu teatru la 25 mai st. n. 1912 în sala otelului „Glückmann” cu următorul program: „Midor” de Mureșianu cor bărbătesc cu soli, executat de „Reuniunea de cântări din Coștei”. „Doine” executat pe violină de d. dr. Iustin Cl. Iuga avocat. „Doine de Brediceanu” (solo) cântate de Ioan Baias. „Pe sub flori mă legănai” de Tiberiu Brediceanu cor bărbătesc cu acompaniament de orchestră, executat de „Reuniunea de cântări” și fanfara din Coștei. „Nevasta lui Cerceluș”. Farsă într’un act de P. Locusteanu. Bilete se capătă în prăvălia d-lor V. Puticiu și S. Schiopu comercianți. Muzica o prevede taraful Bărcă, din Oravița.

Petrecerea dela Șiria. Pentru ziua de 14 (27) mai tinerimea diletantă din Șiria organizează o frumoasă reprezentare împreună cu muzică și joc, care, după pregătirile ce se fac, promite a reuși de minune.

Pentru reprezentarea teatrală s-a ales piesa „Cometa” scrisă de dna Maria Doboș soția învăț. director din localitate. Repetițiile acestei piese foarte hazlii decurg cu multă înțelegere. Pe lângă aceasta, deși în invitații nu s-a fost anunțat vor avea loc cântări și joc de călușeri. S-au luat toate măsurile ca publicul să se distragă cât mai bine.

Convocare. Onorații membrii ai districtului protopopesc de Baiaspric aparținători reun. înv. gr. cat. din etele Sătmar-Ugocia cum și cei ce să interesează de cauza învățământului popular sunt invitați a participa la adunarea ordinară de primăvară ce se va ține la 8 iunie a. c. în sala școlii confes. gr. cat. din comuna Negreia cu ocaziunea examenului final.

Programul: La 8 oare ascultarea cultului divin. Ascultarea examenului. Critica examenului. Deschiderea adunării. Constatarea membrilor prezenți. Citirea și verificarea protocolului ultimei adunări. Raportul prezidențial despre starea reuniunii. Raportul cassarului și bibliotecarului. Desbaterea planului curs. ordin. preluat de Gregoriu Borecutan și Petru Știopei. Eventuale propuneri. Alegerea disertației. Defigerea locului și timpului

pentru proxima adunare. Închiderea adunării. — NB. Acei membrii cari nu vor participa la adunare sunt rugați ca să-și trimită scuzele secretarului scris. Dumbrăvița la 15 mai 1912. — Ioan Nistor protopop greș. reun. fil. Gregoriu Borecutan secretar fil.

Reuniunea de cântări și muzică gr.-or. română din Varadia va aranja concert impr. cu teatru duminică la 13/26 maiu 1912, adică la Rusalii, în grădina d-lui Baron Baisch, aflătoare lângă piața mare din localitate, în caz de timp nefavorabil în ospătaria „Cipu” cu următorul program:

1. „La șezătoare”, icoana din popor de Tib. Brediceanu; 2. „Pui de lei”, cor mixt cu accomp. de orchestră, de violină și famfară pe I. Vidu. „Modista și Ciuovnicul”, comedie într’un act de V. Alexandri. După teatru urmează dans.

„Reuniunea de muzică și cântări” din Campuri Surdac va aranja concert în Ilia-Murășana duminică, în 2 iunie st. n. (20 maiu st. v.) 1912 în sala hotelului „Central” cu următorul program:

Unde ești, marș de I. Mazalik, Romantă, de * * (cântarea favorită a reginei României). Ce faci Ioană? cor mixt de G. Dima. Treci mixt valea, cor mixt de I. Murășan. Vals, de Fr. L. Sârba din sărindar și Brăul de C. Dincu. Hora și Sârba de T. Chali. Două cântece populare, cor mixt de * *. Invărtita și Hătegană de T. B. Corban Bairam, marș turcesc de * *. Toate bucățile vor fi executate de corul respective muzica reuniunii. După concert urmează dans.

Mulțumită publică. Bocsăgani nu numai ca români au dat totdeauna pilde strălucite de vârtute, ci și ca creștini s’au distins totdeauna prin lumina credinței lor și prin zelul lor nobil de a jertfi pentru sfințele lor biserici. Cele 2 biserici române din Bocsăg cu bogata lor înzestrare sus și tare vestesc credința și spiritul de jertfă a credincioșilor lor. Și acum pe sărbătorile sfințelor Rusalii fruntașul din Bocsăg, Simeon Pășcut, a dăruit pe seama sfinței biserici gr.-cat. de acolo un rând de vestimente preoțești demătașă întru adevăr strălucite în preț de 280 cor. Pentru care dar bunul Dumnezeu însutit îi răsplătească și întru mulți ani să-l trăiască! — Bocsăg, 22 mai 1912. — Curatorul bisericesc.

Corul bis. al econ. gr. or. români din Boroșineu cu ocaziunea sfințirii steagului său și a praporei lui muncitorilor dela fabrica de mobile, sub conducerea dirigentului C. Saban, aranjează concert și reprezentare teatrală împreună cu petrecere populară în 13/26 mai 1912 (prima zi de Rusalii) în otelul „Central” (Genat) cu următorul program:

I. La orele 2 după amiază se începe actul sfințirii și baterea cuielor.

II. La 8 ore seara începutul reprezentației și a concertului: „Motto” cor bărbătesc de C. Savu. „La fântână” cor bărb. de A. Bena. „Constantin Brancoveanu” poezie de V. Alexandri predată de I. Caprari. „Taci bărbat” cor mixt de I. Vidu. „Țigăni în căruță” dialog de E. Suci, predat de N. Bătrana și N. Vlaic. „A serii oară” cor bărb. de I. Vidu. „Rugămintea din urmă” poezie de G. Coșbuc, predată de T. Tăgăduan. „Creangă ruptă” cor mixt de I. Vidu. „Șasecra fu luna plină” cor bărb. de I. Vidu. „Otrava fomecească” comedie într-un act de A. Țințariu. După reprezentație dans până în zori.

Curs de muzică pentru dirigeații de cor. Oficiul protopresbiteral român gr. or. din Lugoj, în conțelegere cu domnul I. Vidu învățator din loc, cu începere dela 1/14 iulie 1912 deschide „curs de muzică” pentru dirigeații de cor.

Acei domni, cari voiesc a lua parte la acest curs, sunt invitați a lua la cunoștință următoarele:

I.
1. Profesor propunător va fi învățatorul din Lugoj d. I. Vidu.

2. Prelegerile se vor începe la 1 (14) iulie 1912, și vor ține până la 31 iulie st. v. (13 aug. st. n.) a. c., — va să zică o lună.

3. Orelle de prelegere se vor ține în fiecare zi dela orele 9—11 a. m. (afară de duminică și sărbători). Timpul de după amiază e rezervat pentru deprinderi în studiu.

II.

4. Fiecare participant este anunțat, ca la soșire să fie provăzut cu o violină. Aceia cari au practicat până acuma flautul, se pot lipsi de violină, înlocuindu-o cu aceasta.

5. La finea cursului fiecare participant va primi un atestat oficial cu calcul, estradat din partea oficiului protopresbiteral român gr. or. din Lugoj, subșris și sigilat din partea șefului acestui oficiu și de profesorul propunător I. Vidu. Derim prin aceasta, ca domnii participatori să-și poată atesta participarea la acest curs și capacitatea în studiul muzicii.

III.

6. Taxa de curs e 20 cor. (douăzeci coroane), care are să fie trimisă la adresa dlui I. Vidu învățator în Lugoj (Krassó-Szörény m.) cel mult până la 15 iunie st. v. a. c. Această taxă va servi totodată ca aviz de înscriere.

7. La caz dacă până la 15 iunie st. v. nu se vor anunța cel puțin 10 participanți, atunci cursul nu se va ține; despră ceace respectivii domni anunțați până la aceet termin va fi avizați, și li-se va retrimite taxa de curs.

8. Participanții vor avea cuartir gratuit la internatul de aici. Viptul îl vor primi tot în acest internat pe lângă o taxă de 40 cor. (patruzeci coroane) plătită anticipativ pe întreg timpul cursului. Acei cari eventual își vor avea cuartirul și viptul pe la rudenii ori cunoscuți, au să avizeze aceasta deodată cu trimiterea taxei de curs.

9. Interniștii au să-și aducă cu sine: o perină, un cearceaf (lepedeu) și o acoperitoare.

Lugoj, la 16 (29) Aprilie 1912. Dr. G. Popovici protopresbiter, I. Vidu învățator.

Bibliografie

— In Editura Tipografiei și Librăriei „Doina” din Beiuș a apărut: *Foiletoane* de Alexandra Ciura un volum elegant și bogat, care va face plăcere amatorilor de o lectură selectă. Prețul: Cor. 160+10 bani porto. Pentru România Lei 180+20 bani. Comandele să se adreseze Librăriei „Doina” în Beiuș (Belényes) Ungaria.

A apărut: revista „Lupta” organ al funcționarilor C. F. R., anul I, nr. 6, apare de două ori pe lună. Redacția și administrația, Iași, Bulevardul Ferdinand Abonament pe un an pentru România 6 lei.

A apărut în editura tipografiei „Dacia” din Iași în broșură separată lucrarea d-lui A. D. Xenopol, publicată în revista „Viața Românească” și intitulată „Centenarul răpirei Basarabiei”.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

D. Rachită. Mihályfalva. Ați solvit 360 fil. Restăți cu 1140 fil. cu aceasta sumă abon. e achitat până în 1 iulie st. n. 1912.

Petru Medesan. Am primit 10 cor. Mai aveți de plătit 2 cor. pe anul trecut și 14 cor. pe sem. I. 1912.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decōrare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Către onor. public românesc.

Am onoare a aduce la cunoștința mult onoratului public, că începând cu ziua de 1 Mai 1912 am repășit dela institutul de asigurare „The Standard”, și am intrat în serviciul „Băncii Generale de Asigurare” în calitate de secretar-conducător pentru agentura din Banat cu sediul în Arad, strada Lázár Vilmos nr. 2. (Telefon nr. 850).

Cu aceasta ocaziune îmi permit a exprima publicului românesc și celor mele mulțumiri pentru sprijinul de care am avut parte în decursul funcțiunii mele de 12 ani la „The Standard”.

Acum însă, vin din nou a cere mult on. public românesc, aceiași bunăvoință și același sprijin de a care a binevoit a mă împărtași până în prezent, rugându-l să fie și pentru viitor cu cea mai mare încredere față de persoana mea, și să mă onoreze cu încrederea prin plenipotențierea efectuării afacerilor a toffelul de asigurări, cu atât mai vărtos, că fiind de prezent în serviciul unui institut românesc, îmi țin de cea mai mare datorință conlucra din răspuneri pentru înflorirea și prosperarea ei.

Eu din parte-mi promit tot aceiași corectitate și punctualitate în afaceri, și voi servi cu obișnuita-mi sânguință și după cea mai bună conștiință.

Rugând sprijinul, semnez

Cu profundă stimă:

Anastasiu Damian,
secretar-conducător.

AVIZ!

Onorații acționari ai institutului financiar „MĂGURA” din Șimleu prin aceasta sunt invitați a-și face vărsămintele ratelor scadente tot la institutul „LUNCANA” din Margita (Bihar), deoarece institutul nostru actualmente se află sub înregistrare la tribunal, deci nu și-a început încă operațiunile.

Inregistrarea se va publica tot în coloanele acestui ziar oficios al direcțiunii. Șimleu, la 21 Mai 1912 n.

Cu stimă:

Direcțiunea institutului „Măgura” din Șimleu.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: **Dr. Emil Monția**, avocat Șiria (Világos).

De vânzare

o casă cu birt, boltă și trafică. Se vinde din cauză familiară, venitul ei este foarte bun. Alt birt și boltă în sat nu este. 3/4 ore dela Dezna. A se adresa lui **Gheorghe Dârlea**, comerciant Déznaház u. p. Dézna (com. Arad).

Se caută o bonă

pe lângă 3 copii mai mari. Salar bun. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

Doagă.

La subserisul se află de vânzare doagă de 1 metru lungime și de diferite lățimi 1-2 vagoane, 3/4 vag. de gorun și 1/4 de cer (ceron). Cine dorește să cumpere să se adreseze subserisului, oferind totodată prețul după bucată sau după vas.

Zaharie Popoviciu,
dir. de bancă Mehădia.

In comuna CİNTEI se află de vânzare
o prăvălie cu trafică
și drept de birt. Doritorii să se adreseze lui **Petru Boariu**, Körösesente.

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68 litru. Rizling — 70. Roșu — 94. Šiller — 62. Carbenet alb K — 90 litru.

Vin din anul 1911 K — 54 și 56 litru.

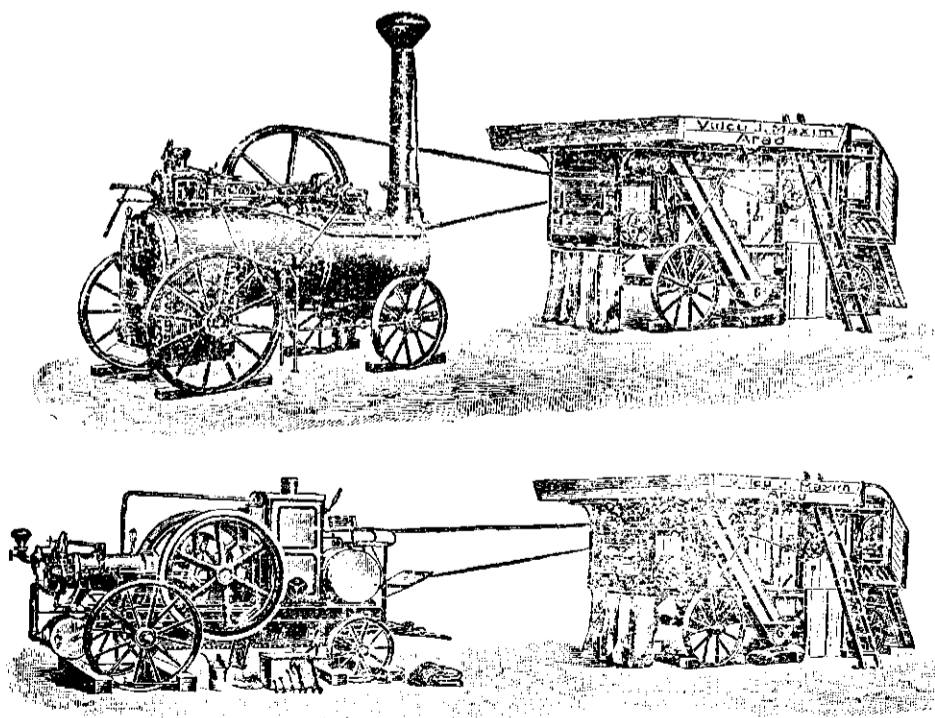
Vinul să expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

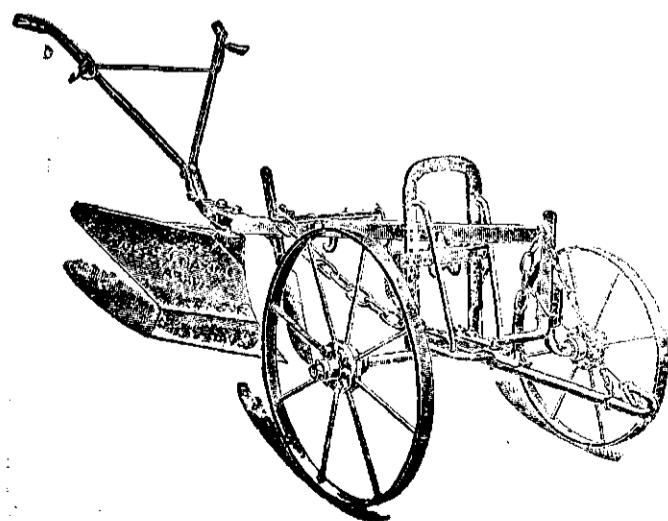
Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

MAXIM I. VULCU : fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efectuase în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Toffelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez toffelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglărie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

CIASORNICE, GIU-VAERCALE, GRAMAFOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țara la

TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimiteți catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafoane.

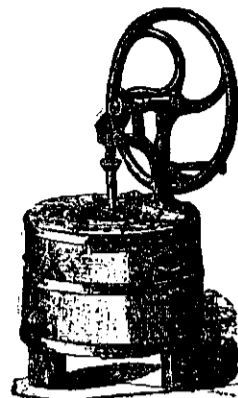
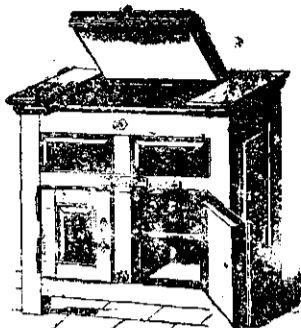
Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și

aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

Dulapuri pentru gheață. Despre excelența dulapurilor mele de gheață se poate oricine convinge deja la prima vedere, drept aceea recomand fiecăruia să-mi cerceteze magazinul aflător în Budapesta VI., Terézkör-ut nr. 8, sau fabrica. Deoarece toate fabricatele mele se execută sub conducerea și supravegherea mea, de aceea ofer cea mai deplină garanță pentru calitatea lor bună. Nu-măroase scrisori de mulțumită dovedesc exactitatea afirmațiunii mele.

Gindert István
Fabrica: IV., str. Klapka nr. 5. Magazinul: VI. Terézkör-ut nr. 8. Budapesta.

Catalog de prețuri în limba ungurească, germană și franceză trimis gratuit.

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepți, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Mandler János

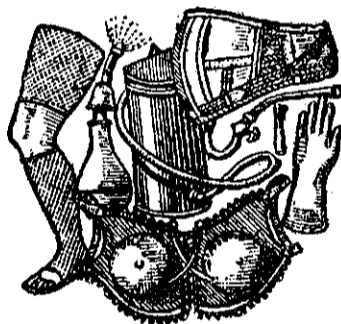
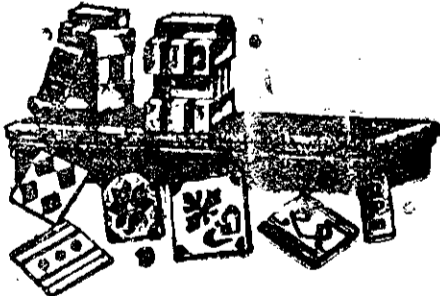
întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlcele executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Corsete artistice
pentru corp și ortopedice

se execută cu specialitate și conștiințios după măsură la

Guidó Becsi

bandagist și ortopedist

Sibiu, str. Reisper nr. 7.

Totfelul de suspensorii cu prețurile cele mai ieftine. — Serviciu prompt.

Totfelul de reparări se execută prompt.

GHEORGHE IANCOVICI

PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ.

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

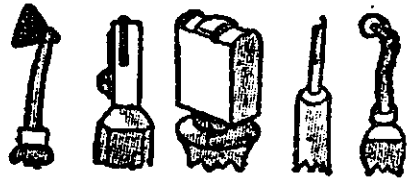
SOSIND NOUTĂȚILE DE PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTIINȚA ON. PUBLIC ROMÂNESC, CĂ ÎN PRĂVĂLIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFE, DELAIN, ZEFIR, GRENADIN, CRETON, BATIST, ȘI PÂNZURI DE HAINE, ÎN MODELELE CELE MAI NOUI, ȘI TOTODATĂ PÂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI DE DAMAST, CIORAPI, CORSETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA. — ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.

CU DEOSEBITĂ STIMĂ:

GHEORGHE IANCOVICI.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

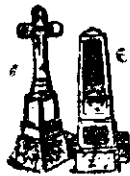

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la branșa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimt desenuri și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. **Liferez pietri și nisip în cant. mare.**

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimt gratuit. — Revinzătorilor li-se dă rabat.

Să sprijinim industria locală!

Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui

IOAN WELTHER MĂESTRU de pălării

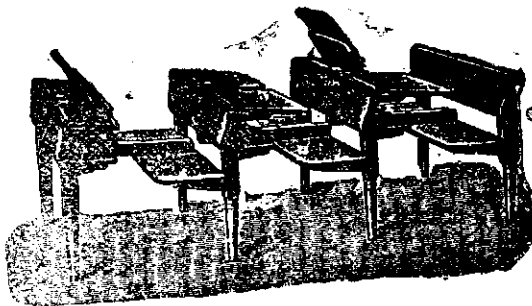
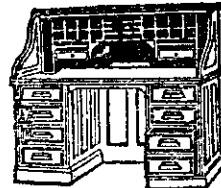
FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

Recomandă în atențiunea m. st. publice din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și șapei de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fl. în sus. Are în depozit străcurătoare de vin și rachiu. Căleatul cilindrelor se execută la moment. Primesc curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Feivel Lipót utódai

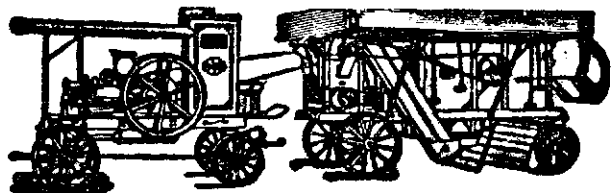
Budapest, IX. Ipar-u. 4.

Fabrică de bănci pentru școală, aranjamente pentru birouri, accesorii de gimnastică etc.

Catalog ilustrat la dorință se trimte gratuit.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

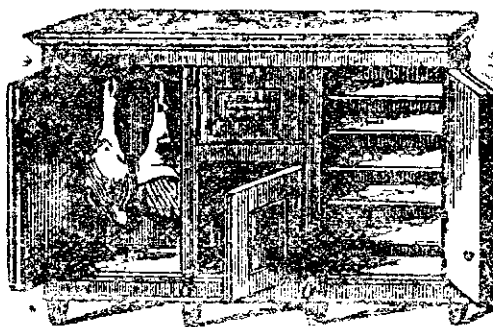
Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Dulapuri de gheață

— sunt indispensabile pentru orice casă! —

Dacă vrei să cumperi un dulap de gheață bun, trainic și ieftin, atunci comandă invenția proprie de dulapuri a lui **MOSKOVITZ** a căror părți constitutive se pot desface ușor și curăți, făcând în gheață o economie de 5% la sută. — Prețuri foarte moderate. Prospecte de prețuri ilustrate trimite gratis și franco:

MOSKOVITZ S.

fabricant de dulapuri de gheață în

BUDAPESTA

Bérokosis utca nr. 1.

(Guttenberg palota).

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vienez

IOSEFINA BINDER
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă corsete dinainte drepte, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru solduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

Atelier pentru pregătirea corsetelor!

Să se grilească pentru adresa corectă!

Cel mai convenabil!

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20. — Telefon nrul 502. —

Mare deposit de recvizite de scris și cărți literare.

Ilustre delă balul costumat din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto poștal;

Zotti Hodoș, Poftă bună. Carte de bucate. Partea I și II à cor. 3 plus 10 fil. porto ;

Guy de Maupassant. Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol. Prețul Cor. 2'50.

Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. Vlahuță La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. Onisifor Ghibu. Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. Mehedinți, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Spiridon Popescu, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto ;

Leon Tolstoi, Răsboi și Pace roman istoric, trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20 ;

Lazăr Șaineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto ;

D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto ;

I. Agârbiceanu, In intuneric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto ;

Caton Theodorian, La masa calicului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto ;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto ;

C. Collodi, Pățaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto ;

Hai să rîdem! Almanahul revistei „Minerva“ à cor. 1 plus 10 fil. porto ;

Nouă piese muzicale de Tiberiu Brediceanu ;

La șezătoare, Partitura pentru cant și piano à cor. 8 ;

Hora, (cis moll) pentru piano à cor. 1'50 ;

Quadrille compus pe motive românești à cor. 2 ;

Viorele, vals pentru piano ed. II-a à cor. 2 ;

Preludiu și Hora pentru piano cor. 2 ;

Rândunica, vals pentru piano, cor. 2 ;

Aurora, vals pentru piano, cor. 2 ;

Jocuri românești, Caetul I, II, III și IV bucata cor. 4 ;

Doine și cântece, Caetul II, III și IV à cor. 4 ;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50 ;

Ciprian Porumbescu Compozițiuni, 10 fascicole : Fasc. I-a 8 coruri bărbătești : „Deviza“ (Pe-al nostru steag...), „La un nor“, „In pădure“, „Dup' un veac de suferință“, „O, zi frumoasă, ai sosit!“, „Marșul călărașilor“, „Ieri, o floare radioasă“, „Sunt arboros“, „Sosirea primăverii“ à cor. 2 ; Fasc. II-a 6 coruri bărbătești : „Lacrima“, „Patria română“, „Luna Mai“, „Noapte co-

solatoare“, „Cântec sicilian“, „Romanță“ (Luna surde...) à cor. 1'50 ; Fasc. III-a 7 coruri bărbătești : „Imn“ (Pe cerul Bucovinei), „Cântec vânătoresc“, „Serenadă“ (Zefirul 'n melodie), „Salutare“, „Numele tău“, „Românul“, „Imn festiv“ à cor. 1'50 ; Fasc. IV-a 4 coruri mixte : „Oda ostașilor români“, „Frunză verde foi de nalbă“, „Cântecul Margaretei“, „Serenadă“ (Dormi ușor) à cor. 1'20 ; Fasc. V-a „La malurile Prutului“, vals pentru cor. bărb. cu acompaniament de pian à cor. 1'50 ; Fasc. VI-a coruri mixte : „Frunză verde mărgărit“ (cu sopran solo și acompaniament de pian), „Cât îi țara românească“ cu acompaniament de pian, „Noapte de primăvară“ (mezzo-sopran, tenor și bas cu acompaniament de pian și vioară) à cor. 1'50 ; Fasc. VII-a „Bătrânească“, horă pentru pian 50 bani ; Fasc. VIII-a „Hora detrunchiaților“, pentru pian 50 bani ; Fasc. IX-a „Peneș Curcanul“, horă pentru pian à 1 cor. ; Fasc. X-a „Potpourri de cântece naționale“ pentru pian à 2 coroane.

Albume :

Expoziția generală română à 2 cor. ; Expoziția generală română à 2'50 ; Amintiri din România (cu ilustrații colorate) à cor. 2'50 ; Porturi naționale à cor. 2'50 ; Din București à cor. 2'50 ; Din Ardeal à cor. 5 ; Din Bucovina à cor. 5 ; Amintiri din războiul independenței à cor. 1'50 ; Amintiri din războiul independenței (formată mare) broșat cor. 5 ; (format mare) legat cor. 6 ; Armata Română (format 52 X 43 cm.) legată în pânză, cu titlu aurit. Originalele lucrate de pictorul T. Ajdukiewicz à cor. 15 ; Albumul Armatei Române artistic legată (format 46—36 cm.) à cor. 22.

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50 ; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.

G. Dima, Cântece și balade pentru o voce și pian cu text român și german : 1. Dorința cor. 1'80 ; 2. De ce nu vii? cor. 1'80 ; 3. Peste vărfuri cor. 1 ; 4. Și dacă ramuri bat în geam cor. 1'30 ; 5. Somnoroase păsărele cor. 1'20 ; 6. Știi tu măndro? cor. 1 ; 7. Cântecul păstorului cor. 1'30 ; 8. Pe când soarele de vară cor. 1 ; 9. Biată inimă 'nșelată cor. 1'30 ; 10. Groza, baladă cor. 2'70 ; 11. Hărărire cor. 1 ; 12. Noi trei cor. 1 ; 13. Ștefan Vodă și codru, baladă cor. 1'30 ; 14. Trădare 90 fil. ; 15. Curcele cor. 1'30 ; 16. A venit un lup din crâng cor. 1'75. La fiecare cact să se adauge 10 fil. pentru porto.

I. Scarlatescu, Poeme românești : Pentru voce și piano à cor. 5.

Tablourile lui Grigorescu la Arad. La librăria Tribuna se află de vânzare 20 reproduceri de pe tablourile lui Grigorescu. Mărimea unui tablou cu passepartout cu tot e 67 X 28 cm. Bucata costă cor. 2'50 plus porto și embalage. Titlul tablourilor e următorul : Ciobănaș pe Valea Prahovei. Ovreii din Galiția. Primăvara. Rodica. La pășune. La vatră. Nud. Băleiu la Bacău. Intoarcere dela băleiu. M. Sa Regele Carol I. Mica Bretonă. Interior la Vitre. Tărăncuța cu viței. Apus de soare la Barbison. Lucrând. Horă. M. Sa Regina Elisaveta. Colț de ataliar. Portretul pictorului. Pe plaiu. La cerere se pun în cadre moderne.

A. Bena, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20 ; Sboar'al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.

G. Dima, Cântece populare românești pentru o voce cu companiament de pian cu text român și german : 1. Mândruță de demult cor. 1 ; 2. Jelui-m'as și n'am eui cor. 1'30 ; 3. Vai măndruță dragi ne-avem cor. 1 ; 4. Hoi, cei, măi! cor. 1'30 ; 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu cor. 1'80 ; 6. Sub fereastra măndrii mele cor. 1'30 ; 7. O, ce veste minunată cor. 1 ; 8. Doamne Isuse Hristoase cor. 1 ; 9. Leagăn verde cor. 1 ; 10. O inimă întristată 90 fil. ; 11. Hop, țurcă-furcă! cor. 1 ; 12. Ciobanul, coroane 1'80.

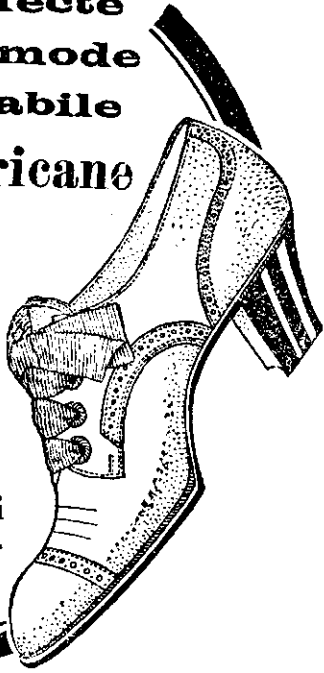
THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Gesetzlich geschützt.

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

Mare atențiune!

Sam. Wagner

Prima turnătorie de fer sibiliană. — Fabrică de ma-
șini agricole. — Atelier de mori și prăvălie de fer.

Recomandă cu cea mai mare căldură bogatul său
asortiment de totfelul de motoare dela **prima fabrică**,
dela cel mai mic și până la cel mai mare; asemenea
și mașini de treerat din renumita **fabrică HOFHERR**
dela cea mai mică și până la cea mai mare; nu mai
puțin recomandă și totfelul de articole pentru edificări
precum **Cement de Portland** și **Roman** din Beocin,
traverse, **trestie**, **carton** cătrănit pentru învălit,
pânză de sârmă pentru îngrădit, precum și orice fel
de ferărie aparținătoare la edificări.

Toate pe lângă cea mai strictă garanță cu prețuri
foarte moderate și condițiuni de plată avantajoase.

Nu vă grăbiți a comanda din alt
loc, până nu veți vizita în prima linie
această mare și bine asortată fabrică.

Efectuarea se face prompt și con-
științios.

Feriți-vă stimați agricultori a nu
cumpăra imitații, și vă feriți de excroci.

nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

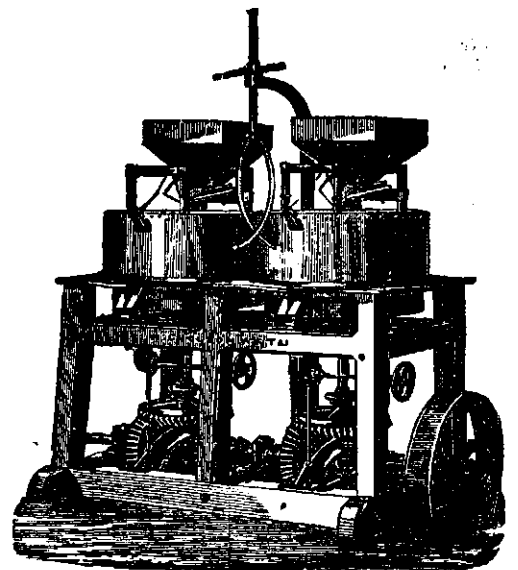
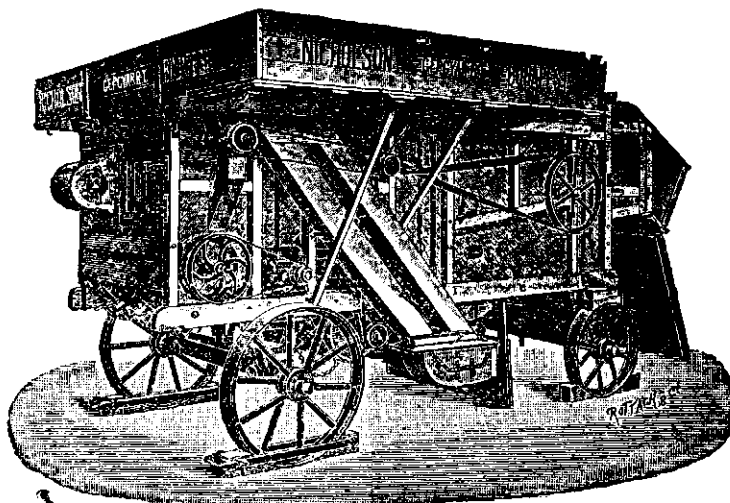
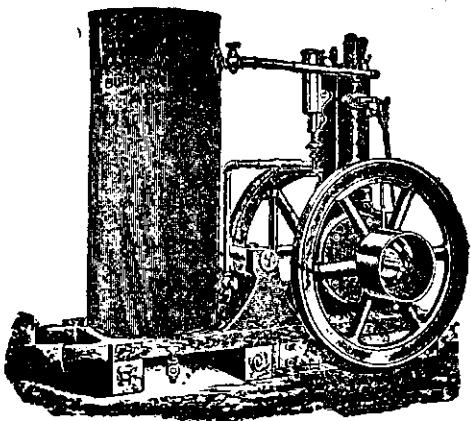
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă ro-
mânească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării**, **arme** și tot felul de **mașini agricole**
aranjăm **mori cu motoare**, **mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot
felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și
pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, even-
tual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața
locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter,
„Catalog trimitem gratuit“.

Traian Turturean

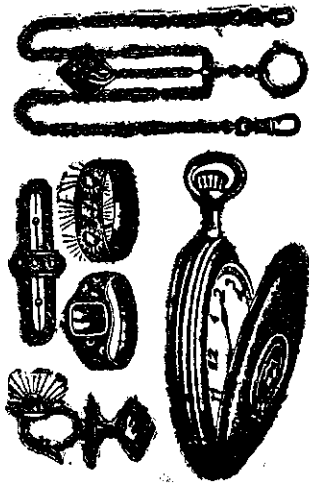
lăcătuș artistic și de edificii

Bistriță — Besztercze.

10% economie la comanda
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășic de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János orologer în **SZEGED** :

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMIT GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă seriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Schwalb Adolf fia Vilmos

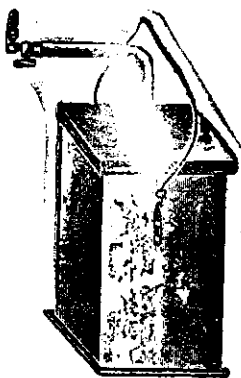
tinichigiu și mier.

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu, faclă, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

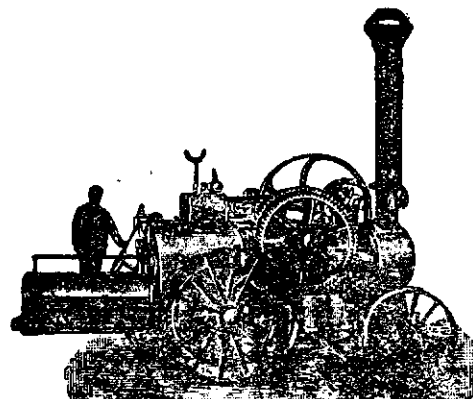
Vilitorul e al mașinilor de treerat de sine umblătoare!

Dacă locomobilul d-voastră nu este provăzut cu automat de sine umblător, adresați-vă la fabrica

Friedrich Testvérek

Temesvár-Józsefváros,

unde căpătați ori-ce informații de lipsă. În atelierele acestei fabrici să transformă la an peste 100 locomobile în automobile după cel mai nou sistem și cu piese noi brevetate. — Mare cruțare de timp și de bani se poate ajunge cu mașinile aceste automobile. Mare depozit în locomobile cu aburi. Prețuri ieftine! Condiții favorabile!

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

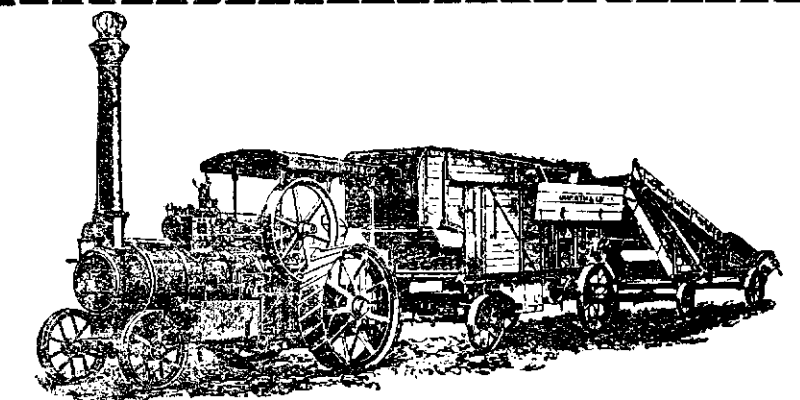
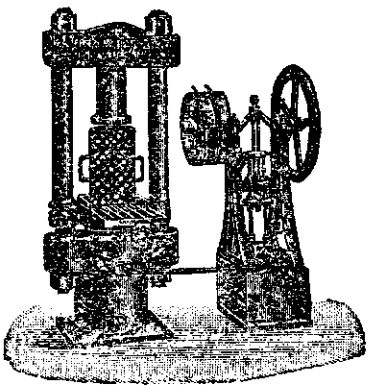
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Plue de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melițat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körut 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de treerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minat cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de pale și nutreț.

Mașine de tăiat stecle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.

Corespondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Să ne credeți că este în interesul
Dacă dăți comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trăinicia fiecărei bucați garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1'80 1'90 2.— 2'20 2'40 2'50 2'60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase „Koronagyémánt”

Kaposvár, Fő-utca 22 T.